

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Godina VI

Broj 37

Travanj 2008.

Cijena 1 €

ISSN 1800-5179

VII. GODI NJA SKUP TINA HGDCG U HERCEG NOVOM

Otvorena još jedna vrata

**VOLIM ZIMU,
VOLIM SLADOLED!**

www.ledo.hr

Jeste li znali...

...da prema istraživanju britanskih znanstvenika sladoled izaziva osjećaj sreće? Dokazano je da već samo jedna žlica ure ledene slatke izaziva reakciju u zonama sreće u mozgu. A osim osjećaja sreće, Ledo sladoledi izazivaju i osjećaj užika jer nastaju spajanjem najkvalitetnijeg mlijeka, čokolade i voća, a savršeno se kombiniraju sa slagom, čokoladnim sirupom, sjeckanim lješnjacima ili komadićima voća.

*Ledo sladoled i zimi, zašto ne?!
Neka vas obuzme sreća najveća!*

MINISTAR JANDROKOVI
U POSJETU CRNOJ GORI

Uskoro razgovori o razgraničenju

STR. 4

LAN PREDSEDNI TVA HGI MATO MAROVI

Ne osjećamo se krivim

STR. 6

VII. GODI NJA SKUP TINA HGDCG

Otvorena još jedna vrata

STR. 12

KULturna MANIFESTACIJA
DANI ISTRE U BOKI

Nove veze

STR. 20

GRADITELJSKO NASLJE E
GORNJE LASTVE

Prodaja identiteta

STR. 32

DVIJE GODINE OD SMRTI
VELIKOG SVE ENIKA

„Sol“ don Branka Sbutege

Poštovani čitatelji

Veliki luksuzni brodovi koji zaustavljaju dah ve navel ko uplovljavaju u kotorsku luku, najavljuju i jo jedno o go, toplo ljeto. I dok se s mukom probijam kroz gomilu materijala od kojeg e biti napravljena nova kontakt zo na starog grada Kotor, zaobilaze i grupe turista hoda ju i ivicama nepostoje ih trotoara, zaglu-ena bukom si rena nervoznih voza a, javlja mi se onaj svima nama, vi e ili manje, znani osje aj: de ja vu .

I ovo, ljeto 2008, biti e pakleno vru e.

Na politi koj, uvijek uzavreloj sceni, jo se nisu sti odjeci izbora odr anih po etkom travnja. Lokalna vlast u Tivtu nije konstituirana, stranke analiziraju rezultate. tu temu razgovarali smo sa elnicima Hrvatske gra an ske inicijative.

Ministar vanjskih poslova RH Gordan Jandrokovi bo ravio je u slu benom posjetu Crnoj Gori. Raduje injeni ca da se nastavlja intenzivna suradnja Republike Hrvat ske i Crne Gore, na najvi em nivou.

Hrvatsko gra ansko dru tvo Crne Gore odr alo je VII. godi nju skup tinu u Herceg Novom, prvom crnogor skom susjedu Republici Hrvatskoj, gradu u -kojem je ne davno formiranjem podru nice zaokru en organizacijski plan rada dru tva. Gradu najpozvanijem za suradnju sa susjedima u drugoj dr avi. Gradu u kome vlast obna a opozicija, SNP. Gradona elnik Dejan Mandi- bio je izu zetan doma in.

U Tivtu, Kotoru, Gornjoj Lastvi odr ano je vi e zna ajnih kulturnih manifestacija.

Na Bla enu Ozanu navr ilo se dvije godine od smrti don Branka Sbutege.

Usudili smo se da, u ime sje anja, izvu emo zrna nje gove pisane soli.

Citirat u meni najdra e zrnice: U teatru-apsurda, para doks je okosnica radnje .

Ili, kafkijansko in medias res . Misao vodilja i ovog broja, za injena mirisima mora i kamelije.

Nadamo se da smo i ovoga puta na li pravu mjeru.

**Vaša urednica
Tamara Popović**

“Hrvatski glasnik”, Kotor, je upisan u evidenciju javnih glasila kod Republičkog sekretarijata za informisanje RCG pod rednim brojem 04/01-1828 od 31.12.2002. godine. Časopisu je dodijeljen međunarodni standardni broj za serijske publikacije ISSN 1800-5179, koji je otisnut u gornjem desnom uglu korica. Časopis izlazi mjesečno.

Adresa: **Zatvoreni bazen, Škaljari 85330 Kotor**
Telefon: +381 (0) **32 304 232** Faks: +381 (0) **32 304 233**
E-mail: hgd-kotor@cg.yu <http://www.hgdcg-kotor.org>
Žiro-račun: **510-10418-20**
Osnivač: **Hrvatsko građansko društvo Crne Gore – Kotor**

Predsjednik: **dr Ivan Ilić** Glavni urednik: **Tamara Popović** Ur-
edivački odbor: **Tripo Schubert, Marija Nikolić, Marija Mihal-
iček, Joško Katelan, Jadranka Vojičić** Lektor: **prof. Ljiljana
Markić** Fotografije: **Parteli, B. Pejović, S. Krasan, Golubin**
Dizajn&priprema: **Radionica LCG** Tisak: **Grafo-Bale –
Podgorica** Naklada: 800 primjeraka Cijena: 1,00 euro

MINISTAR VANJSKIH POSLOVA RH GORDAN JANDROKOVIĆ U POSJETU CRNOJ GORI

Uskoro razgovori o razgraničenju

Piše
Tamara POPOVIĆ

Ministar vanjskih poslova i europskih integracija Republike Hrvatske **Gordan Jandroković** boravio je 12. svibnja 2008. godine u službenom posjetu Crnoj Gori, gdje se susreo s predsjednikom Crne Gore **Filipom Vujanovićem**, predsjednikom Vlade Crne Gore **Milom Đukanovićem**, predsjednikom parlamenta **Rankom Krivokapićem**, te s ministrom vanjskih poslova **Milanom Roćenom**.

Ministri Jandroković i Roćen najavili su da će komisije dviju zemalja uskoro započeti razgovore o razgraničenju na Prevlaci. Nakon susreta u vili "Gorica", Roćen je objasnio da sa hrvatskim kolegom nije detaljno razgovarao o toj temi, ali da su dogovorili da dvije vladine komisije "u najskorije vrijeme organiziraju zajednički sastanak".

Jandroković i Roćen su se suglasili da gotovo nema resora u kojoj dvije države ne surađuju, te da odnosi Hrvatske i Crne Gore mogu da posluže kao primjer u regionu. Oni su najavili i skori susret eksperata dviju zemalja koje bi razgovarale o mogućnosti da Hrvatska pruža konzularne usluge crnogor-

Jandroković pozvao crnogorske kolege da pošalju delegaciju kako bi sa hrvatskim stručnjacima i diplomatima razgovarali što činiti kako bi Crna Gora što prije ispunila uvjete za članstvo u EU

skim građanima u zemljama gdje Crna Gora nema diplomatska predstavništva.

Jandroković je kazao da je Hrvatska u regionu najviše napredovala po pitanju europskih i euroatlantskih integracija i obećao pomoć Crnoj Gori na tom putu.

- Pozvao sam crnogorske kolege da pošalju delegaciju kako

bi sa našim stručnjacima i diplomatima razgovarali o tome što činiti kako bi Crna Gora što prije i kvalitetnije ispunila ono što je potrebno za buduće članstvo u EU, nadovezao se Jandroković.

Roćen je je objasnio da se sa hrvatskim kolegom dogovorio da animiraju lokalne zajednice Herceg Novog i Konavala da

razgovaraju i nađu trajno rješenje vodosnabdijevanja hercegovačke općine.

Jandroković je naglasio da su hrvatska poduzeća veoma zainteresirana da učestvuju u procesu privatizacije i na natječajima za gradnju putova.

Ministar Jandroković bio je nešto ranije, 5. svibnja 2008. godine u Dubrovniku, domaćin ministarskog sastanka Republike Hrvatske, Bosne i Hercegovine i Crne Gore na kojem se raspravljalo o perspektivama suradnje općina na tromeđi. Uz ministra Jandrokovića, ministra vanjskih poslova Bosne i Hercegovine **Svena Alkalaja** i ministra vanjskih poslova Crne Gore **Milana Roćena**, na sastanku su sudjelovali i predstavnici gradova i općina s tromeđe, županije Dubrovačko-neretvanske, te predstavnici međunarodnih organizacija.

Po završetku sastanka predstavnici regije i lokalnih vlasti triju država potpisali su Memorandum o osnivanju Regiona-

lne komisije za upravljanje prirodnim i ostalim nepogodama, pravni okvir za suradnju lokalnih zajednica na tromeđi.

Gradonačelnica Kotora **Marija Čatović** kazala je za Skala radio da se u narednih mjesec dana moraju formirati komisije koje će raditi na zajedničkim projektima, a u odboru komisija biće gradonačelnici graničnih općina.

- Projekti koji će među prvima biti kandidirani iz kotorske općine su zaštita od požara, zaštita mora i projekt vodosnabdijevanja, kazala je Čatovićeva.

Nakon ovog sastanka Crna Gora preuzima predsjedavanje trojnom suradnjom u narednom periodu. Naredni ministarski sastanak tri države bit će održan u listopadu u Herceg Novom.

Čelnici HGI

Ne osjećamo se krivim

„Ne osjećamo se krivim što nismo išli po kućama i nudili glasačima radna mjesta, novac, urbanistička rješenja, asfaltirali i betonirali prilazne putove... Duboko žalimo što su neki utjecajni Hrvati, zbog materijalne koristi i drugih privilegija, obilazili naše glasače i uvjeravali da ne glasuju za HGI, već za druge s parolom "to je isto"“

PIŠE:
Tamara POPOVIĆ

O pćina Tivat je na posljednjem popisu stanovništva 2003. godine brojala 13630 stanovnika, od čega 2 633 Hrvata ili 19,5% ukupnog stanovništva općine. Punoletnjih Hrvata, dakle onih sa biračkim pravom, bilo je 2155 ili 81% hrvatske populacije u ovoj općini.

Na lokalnim izborima 2004.godine, 1045 birača je svoj glas dalo listi Hrvatske

O UZROCIMA IZBORNOG PADA STRANKE

građanske inicijative, koja je tim glasovima osvojila šest odborničkih mjesta, što joj je dalo mogućnost stvaranja koalicije sa vodećom partijom u toj općini -DPS.

Četiri godine kasnije, 2008, održani su izbori za lokalni parlament u nešto drugačijim uvjetima: povećanog biračkog tijela, pooštrenog cenzusa za odborničko mjesto i učešća nove političke stranke - PZP.

Promotivna kampanja HGI bila je više nego skromna, a posebno bez jasne programske orijentacije, osim unaprijed izražene želje za koalicijom sa DPS.

U predvečerju izbora došlo je do verbalne prepirke sa SDP, optužujući je da ne poštuje nacionalna obilježja Hrvata, himnu, na primjer, na koju ne ustaju pripadnici spomenute partije.

A i izjava predsjednice HGI „da će se ta partija boriti za kadrove HGI“, kao i da su Hrvati ušli u Ustav Crne Gore zahvaljujući poslaniku HGI u Skupštini Crne Gore, izazvale su mnoge negativne komentare, u smislu da su Hrvati u Ustav CG ušli na nečije zalaganje a ne zato što ispunjavaju europske kriterije za tretman nacionalne manjine. Pa čemu onda pripisivati to zaslugi pojedinca? I ostale nacionalne manjine su po tom osnovu ušle u Ustav CG, pa zbog čega bi onda bila diskriminirana hrvatska nacionalna manjina?

Izjava da će se HGI boriti za svoje kadrove navela je značajan broj Hrvata da razmišljaju kako to nije stranka koja zastupa interese svih Hrvata već samo njenih članova.

Dakle, u takvim uvjetima i stvorenoj atmosferi, održani su lokalni izbori 6. travnja, u kojima su kandidati liste HGI

osvojili 676 glasova, što joj je donijelo tri odbornička mjesta, odnosno upola manje od prethodnih izbora. Što znači, da se 19,5% punoljetnih Hrvata opredijelilo da glas da listi HGI, dok je u prethodnim izborima taj procent iznosio 39,24%.

O rezultatima izbora razgovarali smo sa članom Predsjedništva HGI i doskorašnjim predsjednikom tivatskog parlamenta **Matom Marovićem**.

Gospodine Maroviću, predsjednica HGI je nedavno istaknula da ste iznenađeni drastičnim padom povjerenja. Da li u činjenicama navedenim u uvodu nalazite razloge rezultata glasovanja?

- Jedina činjenica navedena u Vašem uvodu su statistički podaci. Sve ostalo je neistina i produkt ulične nekorektne propagande protiv HGI-a i interesa Hrvata.

Hrvatski glasnik nije pratio promotivne skupove HGI-a, pa ne znam otkud takve loše ocjene programske orijentacije HGI-a.

Sa SDP-om HGI nije imala "verbalnih prepirki", već je pismenim priopćenjem reagirala na nekorektno priopćenje SDP-a. U priopćenju HGI-a jasno se iznosi činjenica da su Hrvati i hrvatski jezik ušli u preambulu Ustava CG amandmanskim djelovanjem našeg parlamentarnog zastupnika **Boža Nikolića**. HGI ne optužuje čelnike SDP-a Tivta što su protestno napustili predreferendumski promotivni skup kada se, pored crnogorske, intonirala i hrvatska himna. To je njihovo pravo, samo smo priopćili tu činjenicu.

Netočna je Vaša tvrdnja da se HGI unaprijed izjašnjavala o bilo kakvoj koaliciji. HGI nikad

nije isticala stav da će se "boriti samo za svoje članove", na protiv uvijek se zalaže za ravnopravnost svih građana. Pored mnogih primjera svjedok nam je i ministar zdravlja dr. **Miodrag Radunović** da smo **Marija Vučinović** i ja u nekoliko razgovora insistirali da se za direktora Doma zdravlja u Tivtu imenuje dr. **Matijević** iako je član DPS-a.

Nekorektna propaganda na osnovu koje je proizveden i vaš uvodni tekst svakako da su utjecali na rezultat izbora.

Središnji odbor HGI analizirao je rezultate lokalnih izbora u Tivtu i izrazio djelomično zadovoljstvo učinkom te partije. „Uzevši u obzir način vođenja sveukupne kampanje i objektivne mogućnosti HGI, možemo donekle biti zadovoljni postignutim rezultatom. Opći je stav Središnjeg odbora da sredstva javnog informiranja, izuzimajući Radio Tivat, nisu adekvatno i objektivno informirala građane o našim, do sada postignutim rezultatima, kao i programskim opredjeljenjima za naredni period“.

Da li je moguće da su samo mediji krivi? Ne spominjete svoju odgovornost za pad podrške birača? Tko je odgovoran za „način vođenja sveukupne kampanje“ i kolike su to „objektivne mogućnosti“ HGI?

- HGI je svjesna da objektivno ne može osvojiti vlast, ali nastoji utjecati na vlast za bolji i bogatiji život svih građana. Ovaj rezultat izbora nam to omogućava pa možemo donekle biti zadovoljni. Nismo rekli da su nam mediji samo krivi. Istina je da neki mediji, ne samo da nisu izvješćivali javnost o postignutim rezultatima

HGI-a, već su krivo iznosili činjenice, a zajedničke rezultate koalicije pripisivali samo DPS-u i SDP-u. Normalno je da smo očekivali da mediji izvijeste javnost o našem značajnom utjecaju:

- na Ustavna rješenja,
- da radnici "Arsenala" dobi-ju zasluženu otpremninu,
- da umirovljenici dobiju ne-ku nadoknadu na račun akci-ja,
- da je HGI zaslužna što je Ti-vat u prostornom planu CG dobio status regionalnog cen-tra i što je u tom planu predvi-đen razvoj pomorske privrede i obnova trgovačke flote i niz drugih rješenja.

Ne osjećamo se krivim što ni-smo išli po kućama i nudili glasačima radna mjesta, no-vac, urbanistička rješenja, as-faltirali i betonirali prilazne putove, plaćali putovanja stu-dentima i drugim građanima pod uvjetom da glasuju za HGI, itd. Duboko žalimo što su ne-ki utjecajni Hrvati, zbog mate-rijalne koristi i drugih privilegi-ja, obilazili naše glasače i ubje-đivali da ne glasuju za HGI, već za druge s parolom "to je isto".

Za ovakvu kampanju HGI nema ni materijalnih niti "mo-ralnih" kapaciteta, a svaki drugi moralni način kampanje mislim da nema bitnog utjeca-ja na rezultat koji prezentira "objektivna mogućnost" HGI-a.

Da li biste mogli istaći ne-likoliko bitnih ciljeva progra-ma HGI?

- U Vašoj uvodnoj analizi tvr-dite da HGI nije imao "jasnu programsku orijentaciju". Pretpostavljam da je Vaše uvjerenje da je to najvažniji dio svake predizborne kampanje, na osnovu koje će se opredije-liti glasači. I ja mislim tako. Da li je tako? Činjenica je da je HGI jedina stranka koja je imala jasne programske ciljeve budućeg razvoja Tivta. Istaći

ću neke:

- povraćaj oduzete imovine svim građanima bez obzira na vjeru, naciju i političku pripad-nost
- osnivanje agencije za razvoj Tivta
- izgradnja seoskih putova, te obnova sela i stare arhitekture za razvoj gospodarstva i atrak-tivne turističke ponude
- uređenje gradskih i seoskih groblja, te obnovu crkve sv. Ši-mun na Tivatskom groblju
- izgradnja golf terena s ob-

novljenim vinogradima, vo-ćnjacima i maslinjacima,

- izgradnja industrijskih ka-paciteta na vlastitim programi-ma konkurentnim na svjet-skom tržištu, koji će obezbije-diti punu zaposlenost tijekom čitave godine s europskim pro-sjekom zarada

- razvoj sportova i sportskih objekata

- poboljšati rad centra za kul-turu, te osnivati amaterska kulturna društva (kazalište, pjevačke zborove, klape, tam-

buraške orkestre...)

- izgradnja Hrvatskog doma u Tivtu i Kotoru.

Nažalost, ni najbolji programi nisu imali bitnog utjecaja na rezultate glasovanja, već puno više sve ono što "nismo radili".

Da li smatrate da Hrvati, koji nisu članovi HGI, mogu prepoznati svoj interes u ciljevima tog programa?

- Da, svakako. I ne samo Hrvati, nego i svi građani podjednako.

- **Tvrdite da „NVO nemaju**

nikakvih dodirnih točaka sa političkim partijama, jer treći sektor u državi je civilni a ne politički“. Ipak, dio Vaše delegacije prigodom posjeta Zagrebu početkom lipnja 2007, na poziv Hrvatskog sabora, bio je Pavle Jurlina. Tada ste izjavili da je delegacija Hrvata iz Crne Gore „djelovala jedinstveno, bazirajući se na suštinske probleme u interesu cijelog hrvatskog korpusa“. Sada optužujete Pavla Jurlinu kako se, citi-

ram, „lažno titulira kao vodeći aktivist hrvatskih udruga. A on nije član HGI, niti ijedne hrvatske udruge u Tivtu. On je samo predsjednik i jedini član NVO „Krašići“ te nema nikakvo pravo miješati se u rad HGI-a“.

Da li i u ovakvim lošim procjenama vidite jedan od uzroka pada povjerenja?

- Nije istina da HGI ne želi kontakt s NVO, naprotiv, podupiremo njihov rad, uostalom članovi HGI-a su članovi mno-

gih Hrvatskih udruga.

Točno je da smo na poziv Hrvatskog Sabora bili u Zagrebu gdje je bio i Pavle Jurlina, te da smo imali podudarne stavove oko problema Hrvata u Crnoj Gori.

Istina je da je Pavle Jurlina lažno predstavljen u dnevnom listu "VIJESTI" kao "vođeci aktivista Hrvatskih udruga" u Tivtu, jer on nije član nijedne Hrvatske udruge u Tivtu, nije ni član HGI-a, pa nema pravo da govori u ime HGI-a. Kada je u pitanju Pavle Jurlina sigurno da "Hrvatsko građansko društvo" ima s njim dugogodišnje iskustvo. Nije mi poznato da ste mu odgovorili na njegove žestoke kritike i postavljena pitanja.

Nije mi jasno vaše pitanje u kakvim "lošim procjenama" vidite "uzroke pada povjerenja".

Želim istaći da su u HGI-u otvorena vrata za svakog građanina, da smo za kulturni dijalog i konstruktivnu kritiku.

Na ovim našim prostorima imamo Hrvata koji pripadaju raznim političkim strankama i poslušnici su njihovim vođama, radi interesa i privilegija, na što imaju pravo, a kada pređu granicu preobrate se u "velike Hrvate", opet radi prikupljanja novca i biznisa, a lažno se predstavljaju kao vođe svih Hrvata u CG. Od takvih niti želim, niti očekujem povjerenje.

Da li neki od zahtjeva koje ste postavili kao uvjet za koaliciju sa DPS-om, izlaze iz okvira nadležnosti Predsjednika Crne Gore i potpredsjednika DPS?

- Koaliciju s DPS-om smo dogovorili na republičkom nivou prije parlamentarnih izbora. Za predsjedničke izbore podržali smo kandidata DPS-a Filipa Vujanovića i tražili ispunjenje potpisanog sporazuma i provedenu primjenu zakona o povraćaju oduzete imovine.

Mislim da to ne izlazi iz okvira DPS-a, a Predsjednik republike i potpredsjednik DPS svakako ima utjecaja na ta rješenja.

U kojoj mjeri smatrate da je nedavno izabrano Vijeće hrvatske nacionalne zajednice, po strukturi izabranih članova, od kojih su 70% članovi HGI, imalo utjecaja na raspoloženje birača?

- Vijeće hrvatske nacionalne manjine birano je prema zakonu na elektorskoj skupštini.

HGI i ja lično smo inicijatori izbora Vijeća. Kao inicijatori HGI je konzultirao sve Hrvatske udruge kako bi sporazumno izabrali članove Vijeća, a što boljom zastupljenošću svih udruga. Sve udruge su prihvatile suradnju osim Hrvatskog građanskog društva, koje je na skupštini nastupilo sa svojom listom elektora i kandidata za članove Vijeća. HGI je imala svoje elektore, a i skoro sve ostale udruge. Uočljivo je bilo da su se na listi HGD-a našli uglavnom članovi općinskih odbora SDP-a. Da je ta lista dobila podršku, onda bi SDP imao presudan utjecaj na rad Hrvatskog nacionalnog Vijeća, što su elektori uočili i na tajnom glasovanju izabrali članove Vijeća. Drago mi je što sam u toj konkurenciji dobio najveći broj glasova, a žao mi je što HGD nije prihvatilo dogovor za jedinstvenu listu.

Članovi Vijeća su iz više udruga i HGI-a. To što su članovi udruga ujedno i članovi HGI-a smatram normalnim, kao što bi bilo normalno da su svi pored članstva u Hrvatskim udrugama i članovi HGI-a.

Loša je vaša namjera Hrvate dijeliti na članove HGI-a i ostale.

Ne vidim ovdje nikakav utjecaj na raspoloženje birača.

Koliko je izvjesno da će HGI ostati dio vlasti u Tivtu i što u pregovorima od DPS tražite za taj „plus jedan“

glas?

- U Tivtu DPS ima najveći broj odbornika, pa može sklopiti koalicije na više načina. Ako HGI uđe u tu koaliciju, to ne znači "plus jedan" glas, može biti DPS sa HGI-om i tražiti "plus dva" glasa. O ovoj fazi pregovora rano je izjašnjavati se o ovom pitanju.

Zbog čega HGI nije izašla na izbore u Herceg Novom ?

- Hrvati još uvijek imaju razloga za strah da se izjasne kao Hrvati, pa smo ocijenili da u ovom momentu u Herceg Novom ne bi trebalo izlagati naše članove raznim neugodnostima. Ovo ne znači da na sljedećim izborima nećemo izaći.

Koje naredne korake mislite da poduzmete, tim prije što predstoje izbori i u nekim drugim općinama u kojima značajno participiraju Hrvati?

- Naredni lokalni izbori biti će u Kotoru. Još ne znamo hoće li se do tada donijeti novi zakon. Svakako da ćemo promovirati jasne programe. Očekujemo podršku većine Hrvata i HGD-a. Pozvati ćemo Hrvate da imaju veće povjerenje u demokratsku i proeuropsku vlast u Crnoj Gori i bez straha masovno izađu na izbore. Zamoliti ćemo sve stranke da se nadmećemo što boljim programima, a na radnim mjestima, novcem i raznim privilegijama. Zamoliti ćemo političke stranke u Hrvatskoj da ne utječu na naše birače kao što je to bilo u Tivtu gdje je SDP javno isticao podršku SDP-a Hrvatske i njenog predsjednika Milanovića. Općinski odbor HGI Kotor će konzultirati intelektualce i sve građane za što bolji promotivni projekt.

U svojim odgovorima spomenuo sam mnoge teme koje bi zahtijevale širu elaboraciju, pa nudim sva moguća pojašnjenja redakciji i svim čitateljima Hrvatskog glasnika.

Miroslav Marić predsjednik

Piše:

S. MARTINOVIĆ

U Tivtu je 25. travnja 2008. održana izborna sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća. Sjednici je nazočilo šesnaest, od ukupno sedamnaest članova Vijeća. Tajnim glasovanjem izabrali su predsjednika, dopredsjednike, sekretara, kao i petog člana izvršnog odbora.

Za predsjednika Hrvatskog nacionalnog vijeća izabran je dr. **Miroslav Marić**, dok su na mjesto dopredsjednika izabrani **Nikola Čučić** i **Mato Krstović**. **Selma Krstović** izabrana je na mjesto sekretara Vijeća.

Prema odredbama Statuta, Izvršni odbor Hrvatskog nacionalnog vijeća ima ukupno pet članova. Članstvo u Izvr-

šnom odboru po automatizmu dobivaju predsjednik Vijeća, dva dopredsjednika i sekretar, dok se peti član birao tajnim glasovanjem iz članova vijeća. Za petog člana izvršnog odbora izabrana je **Ljerka Dragičević**.

Na sjednici je jednoglasno od-

lučeno da član Fonda za nacionalne manjine bude predsjednik HNV dr. Miroslav Marić.

Donesene su i odluke glede prioritarnih aktivnosti. Realizacija Hrvatskog doma u Tivtu i Kotoru definirana je kao primarni zadatak.

VIJESTI IZ HRVATSKE GRAĐANSKE INICIJATIVE

Književna večer Stijepa Mijovića Kočana

U maloj sali Centra za kulturu u Kotoru 20.04.2008. godine sa početkom u 20.00. Hrvatska građanska inicijativa realizirala je književnu večer posvećenu hrvatskom književniku

Stijepu Mijoviću Kočanu.

Medijator večeri bio je novinar i pjesnik **Dragan Mitov Đurović** iz Danilovgrada.

Pjesme su naizmjenično čitali Đurović i Mijović Kočan. Večer je završena spontanom razgovorom sa posjetiteljima.

Nazočili su i djelatnici konzulata Republike Hrvatske, generalni konzul **Božo Vodopija** sa suradnicima **Igorom Čupićem** i **Radojkom Nižićem**. Književnu večer posjetio je akademik i admiral bokeljske mornarice **Miloš Milošević**.

Te večeri izrodila se ideja da Stijepo Mijović Kočan i Dragan Đurović, uz asistenciju HGI, obrade temu koja bi se našla u knjizi znameniti Hrvati u Crnoj Gori i znameniti Crnogorci u Hrvatskoj, a u cilju afirmativnog i pozitivnog predstavljanja suodnosa Crne Gore i Hrvatske.

VII. REDOVNA GODI NJA SKUP TINA
HRVATSKOG GRA ANSKOG DRU TVA CRNE GORE

Otvorena još jedna vrata

Piše:
Tamara POPOVIĆ

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore održalo je VII. redovnu godišnju skupštinu 19. travnja 2008. u Herceg Novom. Skupštini je nazočilo 116 delegata, a gosti su bili generalni konzul RH **Božo Vodopija** sa suradnikom **Radojkom Nižićem**, kao i župnik crkve Sv. Jeronima don **Benjamin Petrović**. Domaćin zasjedanja, izložbe i koktela bio je gradonačelnik Herceg Novog **Dejan Mandić**.

Nakon intoniranja himni Crne Gore i Republike Hrvatske, predsjednik HGDCG dr. **Ivan Ilić** je predložio članove radnog predsjedništva: predsjednicu podružnice Herceg Novi **Tanju Vidaković**, koja je po Statutu predsjedavajući Skupštine, predsjednicu podružnice Podgorica dr. **Svjetlanu Zeković**, predsjednika podružnice Bar **Dragana Marstjepovića**, predsjednicu podružnice Tivat **Ljerku Sindik**, potpredsjednicu podruž-

Uz slogan „Otvorite sva srca, sva vrata duše vaše“ ovogodišnja skupština HGDCG održana je u Herceg Novom, prvom crnogorskom susjedu Republici Hrvatskoj, gradu u kojem je nedavno formiranjem podružnice zaokružen organizacijski plan rada društva

nice Kotor **Editu Starović**, tajnika društva **Tripa Schuberta**, i sebe kao predsjednika društva.

Delegati su usvojili dnevni red, a potom su prihvatili da članovi Verifikacione komisije budu: **Marko Salatić** iz Herceg Novog, predsjednik komisije, **Ljubo Biskupović** iz Tivta i **Ivka Krstajić** iz Podgorice.

Predsjednik društva dr. **Ivan Ilić** potom je podnio uvodno izlaganje. On je pozdravio goste i delegate, osvrnuo se na rad društva u periodu između dvije skupštine, i iznio planove za tekuću go-

dinu.

- U planu aktivnosti našeg društva zacrtano je da se formiraju podružnice u svim gradovima gdje živi značajan broj Hrvata. Formiranjem podružnice u Herceg Novom zaokružen je taj plan, i ovo naše zajedničko okupljanje ovdje je podrška članovima našeg društva iz hercegnovske općine, kao i svim ostalim, da uzmu učešća u projektima HGDCG, a isto tako da iniciraju aktivnosti koje su specifične za njihovu sredinu, kazao je dr. Ilić i zahvalio lokalnoj samoupravi, posebno gradonačelniku Herceg Novog

Dejanu Mandiću, što su pomogli održavanje skupštine u tom gradu.

- Herceg Novi je najbliži Hrvatskoj, tu je najprometniji granični prijelaz u Crnoj Gori. Sigurno je da će grad u budućnosti imati puno koristi u uspostavi brojnih gospodarskih i društvenih kontakata između dviju država. Želimo da i lokalni Hrvati od toga imaju koristi, istaknuo je dr. Ilić.

On je izrazio zadovoljstvo zbog činjenice da su gotovo sve aktivnosti predviđene između dviju skupština realizirane, da je društvo uspjele zatvoriti financijsku konstrukciju, Hrvatski glasnik redovito izlazi, prostor u kome djeluje društvo i redakcija u Kotoru prikladno je opremljen, realizira se projekt Bokeljska priča, obnovljen je mandolinski orkestar, na redizajniranom sajtu pokrenut je projekt baze podataka za zapošljavanje...

- Kao rezultat višegodišnjeg uspješnog rada, postali smo laureati godišnje nagrade grada Kotora, „21. novembar“, što je za nas vrlo značajno priznanje i potvrda da je sredina prepoznala dobre namjere društva u cilju afirmacije Hrvata u Crnoj Gori i aktivnog učešća u uspostavi što boljih veza između dviju država, ocijenio je dr. Ilić. On je govorio i o učešću društva u formiranju Hrvatskog nacionalnog vijeća.

- Imali smo 35 elektora i praktično jedini uz nacionalnu stranku izabrali Vijeće, kazao je Ilić.

Kao jedan od najznačajnijih tekućih projekata, najavio je gostovanje HNK, koje će u srpnju u Kotoru izvesti predstavu „Dundo Maroje“, u okviru obilježavanja 500. obljetnice rođenja Marina Držića.

Dr. Ilić govorio je i o aktualnim problemima. Osnovni problem podružnica je prostor u kojem će djelovati; po-

stotak naplate članarine je nizak.

- Ono što se potpuno otrglo nadzoru društva i ne ide dobro je rad dopunske škole hrvatskog jezika, povijesti i književnosti. Iz našeg društva je potekla aktivnost za otvaranje takve škole, uspjeli smo privoljeti Ministarstvo znanosti RH da se za našu djecu dodijeli nastavnik i sa velikom nadom je krenula škola u Tivtu i Kotoru sa zadovoljavajućim brojem učenika. Gdje smo sada? Nastavnica je postala institucija sama za sebe. Rad školskog odbora je zamro, nemamo evidenciju o aktivnostima i broju djece. Radi se o drastičnom padu interesa i broja djece koja posjećuju nastavu.

Slična je situacija i kod pomoći upisa djece na fakultete u RH. Dok je to bilo u ingerenciji HMI, imali smo odličnu suradnju i evidenciju o studentima. Kad je ta aktivnost prešla u ruke MVP, nai-

Plaketa za Schuberta

Mandić otvara izložbu

lazimo na hladnu birokraciju i praktično više nemamo mogućnosti da aktivno učestvujemo u tim vrlo stresnim aktivnostima djece i roditelja u svezi upisa na pojedine fakultete i njihovog smještaja u studentske domove, ocijenio je Ilić.

Nakon uvodnog izlaganja predsjednika društva, delegati su usvojili izvješće o realiziranju programskih aktivnosti i financijskom poslovanju u 2007, prijedlog programa rada i financijski plan za 2008, prijedlog izmjena članka 13. Statuta društva i prijedlog za imenovanje počasnih članova društva: županice Dubrovačko-neretvanske županije **Mire Buconić**, dožupana DNŽ **Miše Galjufa** i utemeljitelja Udruge dragovoljaca HRM **Željka Filičića**.

Delegati su prihvatili i novo rješenje zastave društva.

Na kraju radnog dijela za-

sjedanja, uz jednoglasnu podršku delegata, uručena je osobita plaketa tajniku društva **Tripu Schubertu**, kao osnivaču i prvom predsjedniku HGDCG, za nemjerljiv doprinos u provedbi njegovih ciljeva i zadaća.

- Rezultati koje naše društvo postiže u kontinuitetu najbolja su satisfakcija svima nama koji smo se opredijelili da radimo na ovim zadacima. Ništa nije ljepše od spoznaje da uloženi trud nije uzaludan i da daje vidljive rezultate, kazao je Schubert i dodao:

- Zadovoljan sam što sam osam godina rada posvetio upravo takvom društvu koje je postalo institucija prepoznatljiva po svom načinu djelovanja u obje države.

Zahvaljujem vam na ovom priznanju, koje bi i svima vama trebalo biti poticaj većem angažiranju na programskim zadacima našeg društva.“

Nakon završetka radnog dijela, delegati i gosti nazočili su otvaranju izložbe „Hrvatska društva u Boki do II svjetskog rata“ i „Boka kotorska na starim razglednicama, kolekcija HGDCG i kolekcionara Miroslava Ulčara.

- Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, programski opredijeljeno za čuvanje, vrednovanje i promoviranje civilizacijskih i kulturnih vrijednosti prostora Boke Kotorske i Crne Gore, prije nekoliko godina je započelo sa prikupljanjem stare foto-dokumentacije koja je tematski vezana za period kraja XIX. i prve polovine XX. stoljeća. Prvobitna ideja inicirana traganjem za svjedočanstvima o hrvatskim kulturnim, prosvjetnim, glazbenim i sportskim društvima, proširila se i na dokumentaciju o nekadašnjem izgledu gradova i mjesta zabilježenim na starim

razglednicama. Tako je arhivirana dragocjena povijesno - kulturna građa, koja se stalno uvećava, zahvaljujući, kolekcionarima i pojedincima koji su je ustupili. Prikupljen materijal je pretočen u svojevrsnu pokretnu izložbu, kojom se HGDCG predstavilo Kotoru, Zagrebu, Dubrovniku, Rijeci, a evo večeras i Herceg-Novom, kazala je povjesničar umjetnosti **Marija Mihaliček** i dodala:

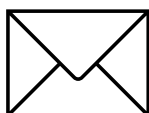
- Želim da ovom prilikom spomenem kod nas malo poznatu činjenicu da je prvi bokaški fotograf bio apotekar **Nikola Andrović**, rođen 1824. u Herceg Novom. Andrović je od izuzetne važnosti u povijesti fotografije, posebno zbog toga što je snimio 1875. posjetu austrijskog cara Franje Josipa, Dalmaciji i Boki.

Izložbu je otvorio gradonačelnik Herceg Novog Dejan Mandić.

- Uvijek je lijepo kada se ljudi okupljaju, sreću i druže, jer se tada stvaraju nova poznanstva i prijateljstva, a još je ljepše kada se tako uspostavljene veze nastavljaju i traju.

Kultura je djelatnost koja ne poznaje granice, jača međuljudske, duhovne, privredne, socijalne i sve druge relacije, povezuje narode i stvara neraskidive veze među njima, kazao je, između ostalog, gradonačelnik Herceg Novog.

- Boka kotorska, jedan od najljepših zaliva svijeta, uvijek je bila i ostala otvorena i srdačna, udobna i ugodna, za sve koji su tu rođeni, ili došli i ostali, o čemu svjedoči izložba koja je pred nama, kazao

Imate riječ

Poštovano uredništvo,

Redoviti sam čitatelj vašeg i mog časopisa Hrvatski glasnik i redoviti učesnik godišnjih skupština Hrvatskog građanskog društva. Sedma po redu Godišnja skupština održana 19. travnja 2008. u Herceg Novom, ostat će mi posebno u sjećanju. Prije svega zbog izbora mjesta njezinog održavanja.

U tome nalazim izvjesnu simboliku jer je riječ o pograničnom gradu, prvom crnogorskom susjedu Republici Hrvatskoj. Najpozvanijem za suradnju sa susjedima u drugoj državi. Grad u kome vlast obnaša opozicija, SNP. Odluka rukovodstva HGDCG da se u Herceg Novom održi VII. skupština i izložba „Boka na starim razglednicama“, bila je pun pogodak. To je potvrda jednog od programskih principa HGDCG-a, suradnja između dvije države, Crne Gore i Republike Hrvatske, koja se primjerice ostvaruje.

Predsjednik općine Herceg Novi, gospodin Dejan Mandić, pokazao se kao izuzetan domaćin. U neoficijelnom razgovoru je istaknuo: „Ovo je trebalo Herceg Novom“, misleći na ovakav skup. Slično mišljenje su imali i predstavnici pojedinih stranaka.

Imponuje primjer supruge preminulog člana HGD-a, koja je, iako druge nacionalne pripadnosti, uplatila članarinu želeći da nastavi članstvo u HGD-u.

Svojim prisustvom Skupštinu su uveličali generalni konzul Republike Hrvatske u Crnoj Gori, gospodin Božo Vodopija sa suradnikom, kao i delegati iz Podgorice, Bara, Kotora, Tivta i grada domaćina.

Nakon Skupštine HGD-u je pristupio i jedan broj novih članova, pa sada ukupan broj članstva iznosi preko 1400, koliko je konstatirano na početku VII. skupštine.

Na koktelu koji je upriličio predsjednik općine Herceg Novi, nakon otvaranja spomenute izložbe, zapažene su mnoge poznate ličnosti javnog, kulturnog i sportskog života Herceg Novog.

Iskreno bi mi bilo žao da sam propustio ovu priliku.

Vaš redoviti čitatelj

je Mandić, i poželio nazočnim delegatima i gostima da se prijatno i lijepo osjećaju u Herceg Novom.

Na kraju, treba istaći da su za besprijekornu organizaciju skupštine, izložbe i koktela u

prekrasnom ambijentu Instituta Igalo zaslužni čelnici podružnice Herceg Novi: predsjednica **Tanja Vidaković**, dopredsjednici **Marko Salatić** i **Pero Vlahušić** i tajnica **Sanja Crnić**.

Susret sa Kankarašem

31.03. 2008. predsjednik Zajednice Crnogoraca Primorsko-goranske županije Ljubo Radović i tajnik Hrvatskog građanskog društva Crne Gore Tripo Schubert, razgovarali su u Tivtu sa gradonačelnikom Draganom Kankarašem o budućoj suradnji županije i Tivta.

Protestno pismo Bulajiću

01. 04. 2008. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore uputilo je protestno pismo predsjedniku Hrvatsko-crnogorskog savjeta Veljku Bulajiću zbog neobavješćavanja dr. Ivana Ilića, člana Savjeta, o održavanju sjednice u Tivtu.

Zimski raspust

02. 04. 2008. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore uputilo je zahtjev ministru prosvjete i nauke u Vladi Crne Gore Sretenu Škuletiću da se zimski raspust usaglasi sa kalendrom EU i državama okruženja.

Dječji festival

03.04. 2008. za Splitski dječji festival koji će se održati 6.7. 2008. HGDCG je prijavio dvoje djece, Petra Brkana iz Tivta i Doru Škapul iz Kotora.

Pripreme za Skupštinu

05. 04. 2008. u prostorijama Hrvatskog građanskog društva Crne Gore održan je sastanak sa čelnicima podružnica Herceg Novi u svezi priprema za Skupštinu društva koja će se održati 10.04.2008. u Herceg Novom.

Kadrovska obnova podružnice Kotor

07. 04. 2008. realizirana je odluka prošlogodišnje Skupštine u Podgorici u svezi kadrovske obnove podružnice Kotor. Izabran je novi Upravni odbor od devet članova. Nova predsjednica je Tina Braić, potpredsjednik je Edita Starović, a tajnik Ilko Marović. Na sastanku je razgovarano o planu rada za 2008. i dogovorene obaveze za predstojeću Skupštinu.

Bokeljski mornari na susretu klapa

07. 04. 2008. Hrvatska matica iseljenika prihvatila je prijedlog HGDCG da kotorska klapa Bokeljski mornari bude učesnik Drugog susreta klapa iz hrvatskog iseljeničtva, koji će se održati od 30. lipnja do 6. srpnja 2008. Najavljeno je učešće klapa iz Australije, Amerike, Novog Zelanda, Europe, koje će održati koncerte u Rijeci, Biogradu na moru, Šibenici.

ku, Supetru, Omišu i Tomislavgradu.

VII. sjednica Upravnog odbora

08. 04. 2008. održana je VII. sjednica Upravnog odbora Hrvatskog građanskog društva Crne Gore na kojoj su razmatrani materijali za predstojeću Skupštinu i predloženi Savjetu na usvajanje.

Usvojen je scenarij Skupštine i usaglašeni svi organizacioni detalji.

Dr. Ilić - član Odbora 1200. obljetnice sv. Tripuna

08. 04. 2008. Biskupski ordinarijat imenovao je dr. Ivana Ilića za člana Odbora 1200. obljetnice prisutnosti moći sv. Tripuna u Kotoru, koji će se od kraja rujna do početka listopada 2009. obilježiti u Kotoru.

Prijedlog za odličje dr. Miloševiću

09.04. 2008. Hrvatsko građansko društvo Crne Gore uputilo je prijedlog Komisiji za dodjelu državnih odličja Republike Hrvatske, zajedno sa institucijama i udrugama Dubrovačko-neretvanske županije da se dr. Milošu Miloševiću, admiralu Bokeljske mornarice, dodjeli visoko državno odličje.

Održana II. sjednica Savjeta

10. 04.2008. održana je II. sjednica Savjeta HGDCG na kojoj su usvojeni materijali za

Skupštinu, dogovoren dnevni red zasjedanja i sastav radnog predsjedništva.

Kulinarska akademija

10. 04. 2008, posredstvom HGDCG, organiziran je posjet predstavnika Kulinarske akademije iz Šibenika **Zdravka Kalabrića** i direktora Pučkog otvorenog učilišta **Gordana Barake** kod pomoćnika ministra turizma u Vladi Crne Gore **Zorana Duletića** i menadžmenta

HTP Onogošt u Nikšiću. Dogovorena je suradnja u domenu kulinarske obuke osoblja crnogorskih hotela.

Kulinarsku akademiju osmislio je Zdravko Kalabrić, dugogodišnji šef kuhinje elitnog hotela Ritz Carlton Montreal, vlasnik mnogobrojnih priznanja i medalja svjetskih kulinarskih natjecanja.

Vandalski čin

13. 04. 2008, za vrijeme velikog slavlja u Kotoru, na Zimskom bazenu, nakon uspješno završenog derbija u Budvi, vjerni navijači vaterpolo kluba «Primorac», Beštije, uništile su natpis na prostorijama Hrvatskog građanskog društva Crne Gore, napravljen od debelog mesinganog lima.

To nije prvi put. Prije nekoliko mjeseci, pokušali su to isto, ali su tablu samo savili, a ne i išćupali iz zida!

Teško je povjerovati da mladi ljudi, bliski sportu, mogu biti opterećeni u 21. stoljeću nacionalizmom. BEŠTIJE bi morale znati da je pola ekipe Primorca hrvatske nacionalnosti, da su neki treneri, igrači, suci i funkcioneri Kluba članovi HGDCG i da su ovim vandalskim činom sve njih uvrijedili.

Na kraju krajeva, da li je sve to bitno i dokle će sport biti opterećen ovim primitivnim postupcima? Upućujemo ovim putem poruku roditeljima i školi: „Učite djecu suživotu, toleranciji i ljubavi prema svima, bez obzira koje je vjere i nacije“, navodi se u priopćenju HGDCG, upućenom medijima.

Kadrovska obnova podružnice u Tivtu

15. 04. 2008. nakon duže pauze rada podružnice HGDCG u Tivtu, izvršena je kadrov-

ska obnova i izabran novi Upravni odbor od 11 članova. Predsjednica podružnice je Ljerka Sindik, potpredsjednik Ivo Marić, a tajnik Igor Stjepčević.

Suradnja sa Nacionalnim parkovima CG

20. 04. 2008. JU Nacionalni parkovi Crne Gore organiziralo je EKO medija piknik u nacionalnom parku Skadarsko jezero, uz prisustvo 30 novinarskih ekipa. Pozvana je i urednica Hrvatskog glasnika i čelnici HGDCG, koje su prepoznali kao most suradnje dviju država i u oblasti turizma i zaštite životne sredine.

Održana sjednica Vijeća

25. 04. 2008. održana je sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća u Tivtu. U radu Vijeća uče-

stvovali su i članovi HGDCG Selma Krstović, Ljerka Sindik, Slavko Dabinović i dr. Ivan Ilić.

Čestitke

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore uputilo je čestitku Filipu Vujanoviću na ponovnom izboru za predsjednika Crne Gore i gradonačelnicima Tivta i Herceg Novog na izbornim rezultatima.

Upućene su i čestitke za Dan Zadarske žu-

panije, Dan Primorsko-goranske županije, Dan Grada Splita, Dan Grada Pule, Dan Dubrovačko-neretvanske županije, Dan Grada Omiša i Dan HRT.

Sućut

U povodu smrti predsjednika Hrvatskog crvenog križa Jadranka Crnića upućena je sućut u ime uprave HGDCG.

Finalni turnir u Herceg Novom

U Herceg Novom je od 4. do 6. 04.2008. godine održan Finalni turnir BCAA (Basketball championship Alpe Adria) ženske junior super lige. Ekipe Montmонтаže, Croatie, Zadra i Herceg Novog su u potpunosti bile izjednačene, te su odlučile nijanse - KK Herceg Novi- Komercijalna banka je iskoristio prednost domaćeg terena i nesebičnu potporu navijača, ali da je titulu osvojila bilo koja od ove četiri ekipe to ne bi bilo nezasluzeno.

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore pomoglo je u organiziranju prijevoza do Herceg Novog ekipi Montmонтаže, a turnir je protekao u izvanrednoj sportskoj atmosferi, druženju djevojčica i uspostavljanju kontakata, koji će, s obzirom na kvalitetu, sigurno bit nastavljani i u budućnosti, kako na ličnom planu tako i u fer i sportskom nadmetanju na parketu.

Sve ekipe su izrazile oduševljenje kako dočekom i smještajem, tako i prirodnim ljepotama Herceg Novog.

- Najvažnije od svega je i to da je sve proteklo u prijateljskoj i fer sportskoj atmosferi, bez i jednog i najmanjeg incidenta po bilo kom osnovu. Ponašanje i navijanje gledalaca zaslužuje posebnu pohvalu, koje je bilo afirmativno za svoj klub, bez ružnih skandiranja, dobacivanja ili bilo čega negativnog prema protivniku, kazao je za Hrvatski glasnik **Stevan Perović**, predstavnik KK Herceg Novi-Komercijalna banka.

IN MEMORIAM

Iznenada, od srčanog udara, nečujno i sam kao što je i živio, 13. 04. 2008. godine umro je **Tripo Lorea**, posljednji izdanak najstarije obitelji u Kotoru. Rodio se 23. 02. 1955. godine od oca Ivana i majke Mare Šeparović. Roditelji su mu namijenili ime Antun, no kad su mu ocu javili rođenje sina, tada su upravo zvonila zvona kotorske katedrale. To je bio razlog da su mu roditelji umjesto namijenjenog, dali ime Tripun.

Rođen i odgojen u veoma pobožnoj obitelji, otac mu je vršio službu sakrestana u crkvi sv. Marije od rijeke, Tripo je već od mladih dana bio vezan za crkvu. Posljednje godine svoga života proveo je kao sakrestan kotorske katedrale, predano i s ljubavlju, tiho i nenametljivo obavljao je taj sebi tako dragi posao. Stoga, kada nije došao na radno mjesto, prijatelji su odmah posumnjali na najgore.

Sprovodne obrede na kotorskom gradskom groblju predvodio je biskup Mons. Ilija Janjić uz još četiri svećenika. U prigodnoj homiliji župnik Mons. Anton Belan istaknuo je Tripunov testament koji je, iako nenapisan, bio sadržan u njegovom novčaniku. U njemu je nađena Tripova osobna karta koja govori o njegovim osobnim podacima, zatim tridesetak eura i podsjetnik za dobru ispovijed. U tom novčaniku bio je sav njegov život. Trideset eura bio je sav njegov novac i ušteđevina. Nije bogat tko puno ima, nego kome malo treba, a i ono malo što je imao Tripo je dijelio drugima kojima je, kako je mislio, bilo potrebnije. Onaj podsjetnik za dobru ispovijed govori o njegovom osobnom odnosu prema Bogu. Znao je da je više potrebno voditi brigu o duši nego o tijelu.

Sprovod na gradskom groblju okupio je brojne Kotorane, a prijatelji su se pobrinuli da bude dostojno sahranjen. Nad grobom se od njega oprostio njegov školski drug, advokat Vladimir Vuleković, recitirajući pjesmu „Ljudi sjenke“ pjesnika Aleksandra Ivanovića. Govorio je i dr. Mladen Vukčević.

Tripo je bio i povjerenik za prodaju Hrvatskog glasnika, te mu se Uredništvo ovom promemorijom odužuje za sav trud koji je u to uložio.

KULTURNA MANIFESTACIJA DANI
ISTRE U BOKI

Nove veze

Manifestacijom koja je pokrenuta prije tri godine, održava se i snaži veza prijateljstva i kulturne suradnje četiri općine Pule, Kotor, Tivta i Herceg-Novog

Piše:
Tina BRAIĆ

Četvorodnevna kulturna manifestacija "Dani Istre u Boki" počela je 20. 04. 2008. u atriju i galeriji srednjovjekovnog ljetnjakova Buća-Luković u Tivtu nastupom suptarske klape Sveti Petar u šumi, izložbom umjetničkih fotografija i projekcijom dokumentarnog filma Srce Istre. Manifestaciju su organizirale Bratovština "Bokeljska mornarica 809" iz Pule i Galerija Cvajner iz Pule, Poglavarstvo grada Pule i istarske županije i općine Kotor, Tivat i Herceg-Novi. Otvarajući manifestaciju, veleposlanik Republike Hrvatske u Crnoj Gori dr. **Petar Turčinović istakao je:** "Zadovoljstvo je otvoriti ovakvu priredbu koja zbližava dvije zemlje, a posebnu čast mi čini ka-

da mogu pozdraviti manifestaciju koja spaja regiju gdje sada živim i mjesto gdje sam proveo najveći dio svog života, a to je Istra". Otvaranju Dana Istre u Boki prisustvovali su i generalni konzul RH u Kotoru **Božo Vodopija**, gradonačelnik Tivta **Dragan Kankašar**, predsjednik Udruge Bokelja Istre dr. **Fredi Tripović**, dožupan Istarske županije **Serđo Bernić** i pomoćnica pročelnika za kulturu grada Pule **Lidija Musi**.

Tivatska publika je 23. travnja bila u prilici pogledati izložbu fotografija i dokumentarni film „Srce Istre“ autora **Renca Kosinožića**, posvećenu graditeljskom, arheološkom, sakralnom i povijesnom naslijeđu Istre. Time se javnosti na najbolji način prezentiralo ogromno kulturno blago istar-

skog poluotoka, prirodne ljepote i turistički potencijali te regije.

Izložba fotografija i eksponata koju je priredio Povijesni muzej Istre, nosila je naziv "Austrougarske utvrde na istočnoj obali Jadrana, Boka i Pula u oku kamere". Izložbu je u kotorskom Pomorskom muzeju također otvorio veleposlanik RH dr. Petar Turčinović:

- Ova izložba znači suradnju dvaju muzeja na djelu, ali i Pule i Boke, koje su prirodno imale istu funkciju da budu vojni i pomorski centri. Ovi susreti znače nova prijateljstva i nove veze."

O zajedničkoj kulturnoj baštini i vojno-pomorskom segmentu posljednjih desetljeća austrougarske uprave u Boki i na istočnoj obali Jadrana, govorio je direktor Povijesnog

**Izložbu otvorio
veleposlanik Turčinović**

muzeja Istre u Puli dr. **Davor Mandić**. U ime domaćina, prisutne je pozdravio bibliotekar kotorskog Muzeja **Slavko Dabinović**.

Izložene su i slike **Johana Zajca** (1887-1967), slikara, koji je pokazao sklonost prema primorskom ambijentu i koja ga je opredijelila slikanju ratnih i trgovačkih brodova. U ratnu mornaricu stupa 1916, a po završetku I. sv. rata nastanio se u Dubrovniku. Od 1917. u nekoliko navrata boravi u Boki.

U okviru manifestacije priređena je i večer klapa. U katedrali Sv. Tripuna poslije uvodne riječi potpredsjednika općine Kotor **Andrije Popovića**, slušatelji su uživali uz pjesme klape Sv. Petar u šumi iz Istre i domaće klape Bokeljski mornari.

Književna večer istarskih književnika **Draga Orlića, Bojana Žižovića** i njegovog sina, u Kotoru je privukao razočaravajuće mali broj ljubitelja poezije. Nitko od "velikih" i ljudi "od pera i kulture" nije prisustvovao ovoj večeri.

Orlić je pjesnik istarske arije, dijalekta, spoja novog i nekadašnjeg još pomalo živog duha, čovjek koji uz vino sa Žižovićem kao preludij ubacuje šale i razbija jednoličnost tipičnim istarskim pomalo crnim humorom. Žižović pjeva duge pjesme o ljubavi i satirično se odnosi prema stvarnosti, dok njegov sin, umjesto nekadašnje čiste i prefinjene lire, udara po instrumentu poezije britko novim stilom, profanim, žargonskim i prostim riječima, što kod slušatelja stvara osjećaj iznenađenja. Nov način ko-

munikacije u stvarnom, javnom životu našao je odjeka u poeziji, ali kao svoje naličje - sarkastično prikazano, sa prezirom.

Kazališna predstava »U posjetu kod gospodina Greena«, američkoga autora Jeffa Barona, najizvođeniji je suvremeni tekst u svijetu u posljednjih 10 godina. Režiju je uradila Aida Bukvić, a glume Pero Kvrgić i Luka Dragić. Igrana je u Herceg Novom i u Tivtu. U Kotoru, nažalost, nije. Centar za kulturu je zatvoren.

To je predstava o fobijama, diskriminaciji, predrasudama, o ljudskim slobodama i pravima, slika današnjeg svijeta u kojem se individualnost čauri u svijet otuđenosti. Gluma je bila izvrsna što je potvrđeno ogromnim aplauzom i željom da još jednom bude viđena.

Ljepotom do vječne ljubavi

Piše:
Tina BRAIĆ

Boka je puna legendi. Svako mjesto ima svoju storiju, nekog svog Romea i Juliju, koji nas u trenucima pada i nevjerice podsjećaju da prava ljubav zaista postoji.

Stoliv, malo mjesto u Boki i kotorskoj općini, svjedoči jednu takvu ljubav.

Krajem XVIII. st., stolivski pomorac je poslije dugogodišnjeg vijada, vrativši se u Stoliv gdje ga je čekala supruga sa djecom, donio sadnice kamelije sa Dalekog Istoka, iz Japana. Svake godine, krajem ožujka i početkom travnja održava se kao spomen tom događaju manifestacija „Fešta kamelija“,

Dama kamelije 2008. je Mileva Pejaković-Vujošević koja je svoj životni rad posvetila etnologiji i očuvanju bokeljskih tradicija i prošlosti

koja obuhvaća kulturno-umjetnička dešavanja: Izložbu aranžmana od cvijeta kamelije u Pomorskom muzeju-Kotor; Dječju likovnu i literarnu radionicu u prirodi – Stoliv u kojoj učestvuju djeca iz Kotora, Herceg-Novog i Tivta; Svečano otvaranje manifestacije „Fešta kamelija 2008“ koja sadrži: simbolički prikaz dolaska stolivskog pomorca na obalu i donošenje sadnica kamelije svo-

joj ženi na dar, postavku izložbe aranžmana od cvijeta kamelije, izložbu likovnih radova sa radionice u prirodi, prezentaciju literarnih radova, obilazak đardina sa kamelijama, izlet pješačkom stazom u Gornji Stoliv i na brdo Vrmac, tradicionalnu mušuljadu sa dobrim vinom i kulturno-zabavni program; „Kameliji s ljubavlju“ – koncert naših mladih muzičkih stvaralaca u koncertnoj

dvorani „Sv. Duha“; Bal kamelija sa izborom Dame kamelija u hotelu „Vrmac“ na Markovom rtu; Okrugli sto u cilju zaštite ambijentalnih vrijednosti – „Vrmac - park prirode“ u Stolivu u domu kulture „Niko Bilafer“ i Mali bal kamelija također u Stolivu u Domu kulture „Niko Bilafer“.

Organizatori fešte koja se održava pod pokroviteljstvom općine Kotor i Ministarstva turizma i poljoprivrede su NVO Kamelija iz Stoliva i Mjesna zajednica Stoliv.

Udruženje „Kamelija“ nastavlja tradiciju kulturno-prosvjetnog društva osnovanog još 1919., a u suradnji sa Mjesnom zajednicom Stoliv nastavlja se tradicija posvećena cvijetu kamelije. Kao podsticaj za buduće uzgajanje kamelije planira se vrijednovanje najbolje bašte u Boki i već se pristupilo popisu uzgajivača ovog cvijeta na području Boke kotorske.

Izložbu aranžmana od cvijeta kamelije u Pomorskom muzeju otvorila je predsjednica Savjeta za kulturu predsjednika općine Kotor mr. **Vesna Vičević**, koja je istakla: „Ovaj večerašnji trenutak u povijesnom protoku vremena uklapa se u nenaršena stoljeća dugotrajne harmonije kamelijinog cvijeta, kamena i mora naše Boke, Stoliva i Kotora... Lattice njene čuvaju i brižne misli i stoljetne želje pomoraca da se vrate u svoju Boku, mirnu luku svog zavičaja, i u topli zagrljaj svojih ukućana. Takve misli su i donijele kameliju iz dalekog Japana. Tadašnje i današnje Stolivljanke i druge Bokeljke mogu biti ponosne što je njihovom brigom, nježnošću i umijećem, cvijet kamelije dobio svoju drugu, ali sigurnu i lijepu domovinu“.

Samo urođena potreba za lijepim i umijeće da se ta ljepota prepozna u svojoj okolini, sposobnost koju vlasnice đardina

posjeduju, pruža svakom čovjeku bar u jednom momentu „izlet u lijepo“ i potpuno posvećivanje i doživljavanje ljepote. Dok su posjetioci uživali u izložbi ovog prekrasnog cvijeta, mladi **Vasilije Adžić**, učenik kotorske Muzičke škole, doprinio je zvukom gitare sveukupnom dojmu, vezujući čvrsto vizualnu i akustičku ljepotu. Među brojnim aranžmanima od cvijeta kamelije, žiri kojeg su činili prof. dr. **Gracijela Čulić**, mr. **Vesna Vičević** i kustos Pomorskog muzeja **Radojka Janićijević**, proglasio je za najbolji aranžman „Stolivski prozor“ **Mirjane Ardelić** iz Tivta, drugu nagradu za rad „Bonsai“ uzgajivaču kamelija iz Kumbora **Petru Ivoviću** i treću **Jeleni Marković** iz Stoliva za aranžman „Stolivska karoca“. Ovom manifestacijom i stolivskim đardinima je naročito bio oduševljen ambasador Republike Mađarske u Crnoj Gori **Zoltan Šomodi**, koji je uvidio da „stanovnici vole ne samo cvijet kamelije, nego i svoj grad“.

Na izložbi u Stolivu su učestvovali, osim lokalnog stanovništva, i članovi Društva crnogorsko-japanskog prijateljstva iz Nikšića koji su izradili

ogroman broj kamelija u origami-tehnici, kao i uzgajivači iz Tivta, Herceg-Novog i Podgorice.

Priznanje za ovogodišnji najljepši vrt u Stolivu odati je gđi Nadi Vukasović.

Manifestaciju „Fašta kamelije – 2008“ je svečano otvorio potpredsjednik općine Kotora **Željko Avramović**. Nakon toga je uslijedio bogat kulturno-zabavni program koji je vodila **Dolores Fabijan**, uz tradicionalnu mušuljadu, izložbu likovnih radova, prezentaciju literarnih radova i obilaska đardina sa kamelijama. Fešti je prisustvovao veliki broj mještana, Bokelja, gostiju i umjetnika iz susjednih crnogorskih gradova, Dubrovnika...

Scena dolaska stolivskog kapetana svome domu, prikazana je simboličnom evokacijom tog događaja od prije punih 230 godina. Scenskim igrokažom, starim drvenim jedrenjakom, kapetan, ove godine **Dario Ivanović**, je u jutarnjim urama na suncem obasjanu stolivsku obalu okićenu bijelim galebima, doplovio i donio iz Japana kameliju. U bokeljskoj nošnji, uz stari bajuo - brodski kovčeg, predao je ovaj božanstveni cvijet svojoj su-

pruži koja ga je sa djecom čekala kao Penelopa svog Odiseja da se vrati sa dugog i teškog putovanja. Kamelija je postala simbol nježnosti, vjernosti, ljubavi i radosti.

Na tradicionalnom „Balu kamelija“ je između ostalog, izabrana i Dama kamelije. To je uvijek neka od poznatijih ženskih ličnosti koja je zbog zasluga u svom radu, kao gesta zahvalnosti Stolivljana i Bokelja, zaslužila pozdrav i pohvalu. Ove godine ta čast je pripala **Milevi Pejaković-Vujošević** koja je svoj životni rad posvetila etnologiji i očuvanju bokeljskih tradicija i prošlosti. Njoj je krunu u obliku vijenca od kamelija uručila prošlogodišnja Dama **Anka Burić**, akademska slikarica iz Podgorice. Mileva Vujošević je istakla je da je zadovoljna i sretna što ima još naših ljudi, Bokelja, koji nastavljaju tradiciju s ljubavlju, ali je izrazila i svoju zabrinutost da bi se bez toga manifestacija ugasila. Budućnost ovakve proslave može se samo nastaviti ako za to bude imao sluha širi narodni sloj, čime bi cvijet kamelije postao turistički brend Boke a samim tim i naše države. Ona ističe da je najteže dobiti priznanje u svome gradu:

- Ljudi vas tu ne promatraju samo kao stručnjaka već u svakom segmentu, vaš način ponašanja, izražavanja, rukovanja. Zato je teže dobiti titulu u svom gradu, u svojoj sredini a posebno u gradu kakav je UNESCO-v Kotor gdje je civilizacija odavno krčila svoj put i gdje znaju dobro procijeniti čovjeka. Naravno, meni su veoma važna i priznanja koja dobijem sa strane, ali ona su kratkog daha, dobijete ih i vratite se. Ali, kada živite sa ljudima koji vam srdačno pružaju ruku, onda je to najveći uspjeh.

Na pitanje kako se osjeća povodom ovogodišnjeg imenova-

nja za Damu kamelije odgovorila je:

- Biti dama jednog gospodskog i lijepog cvijeta, cvijeta koji ne miriše ali čije su latice kao izvajane, je čast i ponos. Zahvalna sam ljudima koji su odlučili dodijeliti mi titulu Dame kamelije, i pomagat ću im koliko mogu u realizaciji njihovih projekata. Željela bih da napravimo kult egzotičnog cvijeta kamelije, što nam je na neki način i obaveza“.

Ljepota je svuda oko nas. I najobičniji cvijet, a ne raskošna i prekrasna kamelija, mo-

že u vama proizvesti osjećanje ispunjenosti, osvježanja i okrijepljenja. More i sol, valovi, plavetnilo, krik galebova, drvene barke, stari palaci, mušuljada i vino, miris đardina, legende, priče, Stoliv i kamelija koja miriše na ljubav...! Ako posjedujete sposobnost oneobičavanja običnih i malih stvari, vaša duša će uvijek biti puna, osmjeh i ozarenost na licu razlit će se poput najrumenije i mlade tek procvale kamelije, a iskrice iz vaših očiju zračit će onom jačinom koju samo Boka ima.

JAVNI POZIV ZA KANDIDIRANJE PROJEKATA

1. Temeljem odluke Ministarstva vanjskih poslova i europskih integracija u proračunu za 2008. godinu za projekte hrvatske zajednice u Crnoj Gori predviđena je svota novčane potpore od 16.000 € . Povjerenstvo upućuje udrugama javni poziv za kandidiranje projekata.
2. Prijave na javni poziv za kandidiranje projekata podnose se od 29.04.2008. na hrvatskom jeziku Generalnom konzulatu RH u Kotoru ili Veleposlanstvu RH u Podgorici.
3. Rok za podnošenje prijava je 21. svibanj 2008.
4. Prijave se obvezno podnose istovremeno u pisanom obliku na tiskanom mediju i u elektronskom obliku u word formatu.
5. Prijave se podnose osobno ili preporučenom poštom.
6. Prijave projekata se podnose isključivo na pozivnom obrascu koji se može dobiti na pozivnom sastanku udruga ili naknadno u Generalnom konzulatu i Veleposlanstvu RH.
7. Neće se razmatrati nepravovremene ili nepotpune prijave, one koji nisu podnijete na odgovarajućem obrascu ili su podnijete od neovlaštene osobe.
8. Prijave i priložena dokumentacija podnositelja se ne vraćaju. Povjerenstvo je spremno obrazložiti svoje odluke do 10 dana nakon sjednice na kojoj su donesene.
9. Korisnik sredstava se obvezuje odobrena sredstva koristiti samo za namjenu za koju su sredstva dodijeljena i predati izvješće Povjerenstvu najkasnije do kraja kalendarske godine.
10. Pozivaju se udruge da projekte prijavljuju udruženo uvijek kada to priroda projekta omogućuje i kada ima drugih zainteresiranih udruga za učešće u projektu.

KOTOR ENAMA ENE KOTORU:

MARIJA MILJA RADULOVI

Obitelj je najvrjednija

Kotor, tradicionalno i kulturno vodeći grad Crne Gore, pruža slabijem polu ravnopravne mogućnosti s jačim. Žena nije samo majka, domaćica i supruga, već i uspješna poslovna žena.

Osamljeni primjer našeg „malog mista“, od predsjednice općine do prvih dama na čelu više sekretarijata, načelnica i direktorica kulturnih i javnih ustanova i poduzeća, predstavlja unikatan primjer za crnogorsko podneblje. Da li to govori i još jednom pokazuje koliko je žena sposobna i svestrana? Ili, pak, dokazuje da se Kotor i Boka ipak izdvajaju od brdovitih krajeva naše zemlje koje povijest, more i maestral stoljećima nisu milovali, pa ni muškarci ne dopuštaju svojim ženama da sebe i grad propagiraju pored njih - muških, živih i zdravih? Zato, ne treba zaboraviti pohvaliti bokeljske muškarce, koji su u ovom suludom vremenu asimilacije i transkulturacije najčešće dobrog zamjenjivanog lošijim, utrli put i pružili šansu ljepšem polu da da odraz svoje ljepote svom gradu.

Piše:

Tina BRAIĆ

Sa Marijom - Miljom Radulović razgovarala sam u opuštenoj, neformalnoj atmosferi njenog doma u Perastu. Na zidu njen portret iz djetinjstva i portret njenog ujaka, dr. **Vladislava Brajkovića**, profesora na zagrebačkom Pravnom fakultetu (proforskom titulom je najviše i volio da ga oslovljavaju), akademika, admirala Bokeljske mornarice i zaljubljenika u Boku i Perast. Pri-

mijetila sam nevjerojatnu sličnost u njihovom pogledu, otvorenom, svijetlom, sa obrvama visoko postavljenim iznad očiju i očima koje sjaje reflektirajući i čuvajući veliko blago duše i otvorenost uma. Zapazila sam da i jedan od njenih sinova ima baš takav pogled; znači da je taj gen snažan i prenosi se s generacije na generaciju, traje i podsjeća mlada pokoljenja tko su i čiji su.

Marija Radulović, po zanimanju diplomirani pravnik, cijelu svoju karijeru je gradila

u oblasti pomorskog prava i radi kao redovan profesor na Univerzitetu Crne Gore - na Fakultetu za pomorstvo i Fakultetu za turizam u Kotoru. Magistrirala je u Splitu, a doktorirala u Podgorici. Jedan je od rijetkih pravnik koji je izabrao taj poziv baš u domenu pomorskog prava. Jedno vrijeme je bila dekan na Fakultetu za pomorstvo. S ponosom ističe da je prva žena dr. nauka na tom fakultetu, prva žena od svih žena profesora koja je doktorirala, prva koja je izabrana za re-

dovnog profesora Univerziteta i prva žena dekan u Kotoru.

Ona je i predsjednica Društva prijatelja Perasta i vrlo aktivan član. Smatra da to Društvo lijepo radi i može dosta toga dati, jer se bavi unaprjeđenjem i zaštitom Perasta kao jedine zaštićene gradske barokne cjeline na našoj obali i nada se da će i ostati zaštićena.

Marija Radulović je aktivna i u Zajednici Talijana Crne Gore, novoosnovanoj organizaciji koja se bavi održavanjem kulturnih veza sa Italijom i unaprjeđenjem odnosa, naro-

čito na polju obrazovanja. Na- stoje napraviti bratimljenje dva kotorska fakulteta sa istim fakultetima u Italiji.

Majka ste dva sina. S obzirom da ste davno ostali bez supruga, koliko je bilo teško uskladiti posao i biti samohrana majka?

- Bilo je dosta teško, ali s dobrom organizacijom i dobrom djetecom, uspjela sam sve postići. Bitno mi je da sam uvijek imala podršku svojih sinova. Ne bih rekla da sam bila stroga u njihovom odgoju, mada sinovi kažu da sam ponekad bila „kao Hitler“.

Koliko Vi kao Peraštanka iz poznate obitelji Grego – Brajković doprinosite razvoju i oživljavanju najljepšeg bokeljskog gradića? Da li je njegovo uskrsnuće moguće?

- Mislim da je moguće njegovo uskrsnuće. Na nivou Društva prijatelja Perasta, imali smo jednu izvanrednu ideju – dovesti obrazovanje u Perast. Velika je šteta što nismo naišli na podršku određenih struktura i da u prekrasnom zdanju palače Sme- kija bude smješten Fakultet za turizam i hotelijerstvo. Na- žalost, u tome nismo uspjeli. Ali, Perast može da se oživi sa svojom raskošnom arhitektu- rom i izvanrednom klimom. Opće je poznato da je Perast po stupnju sunčevih sati dru- gi na prostoru bivše Jugosla- vije iza Tople u Her- ceg–Novom, a tek je na tre- ćem mjestu po tome poznat Hvar. Mi nismo ni svjesni što imamo i to što imamo koliko se može upotrijebiti.

Osjeća li se duh starih vre- mena u Vašem domu i Vašoj duši? Na koji način?

- Stari duh se osjeća prven- stveno u našem domu jer smo nastojali da zadržimo kuću

onakva kakva je ona nekad bila. Mislim da smo u tome i uspjeli. Na žalost, nisam ne- skromna kada kažem da je ovo jedina kuća koja je ovako generacijski ostala netaknuta u cijeloj Boki, a bilo je dosta ovakvih palaca sa divnim stvarima unutra.

I moji sinovi će nastaviti ču- vati svoj dom, to se već sada vidi. Sada, u ovoj eri opće pro- daje kuća u Perastu, kad sam sa njima razgovarala i naoko ozbiljno predložila da bi je mogli prodati, oni su skočili i pitali me: Zar bih ja to uradi- la, jer oni ne bi nikad! Dakle, i oni su vezani i vole Perast.

Kako provodite slobodno vrijeme?

- Jako volim putovati. Usko- ro idem za Egipat što je za mene poseban doživljaj. Moja je mama živjela u Egiptu dvi- je godine i uvijek bila puna utisaka i pričala o tome. Kako vremena sad nemam baš mnogo, spremam se za jednu veliku ulogu, ulogu bake, ta- ko da ću sve slobodno vrijeme posvetiti svojoj unučadi. Sa- mo neka je zdravlja.

Što za Vas predstavlja lju- bav?

- Ljubav je pokretačka sna- ga. Sve počinje s njom i s njom se dešava. Ako nemate ljubavi, ako nemate entuzija- zam i elan koji vam ona daje i goni vas da stvarate u sva- kom pogledu, onda kao da ni- ste ni živi.

Što biste poručile ženama koje teže ka tome da budu uspješne u onome što rade?

- Poručujem ženama da mnogo rade, da ulažu mnogo truda a nadasve da čuvaju svoju obitelj, jer smatram da je obitelj nešto najvrjednije. Kada je tu sve u redu onda se može praviti i karijera i biti potpuno zadovoljan i ispu- njen. Sve polazi od nje, ako je stabilna. Ona je spiritus mo- vens za svu čovjekovu na- dgradnju.

U SUSRET LJETU 2008: TURISTI BEZ

Z VODI A I DALJE LUTAJU KOTOROM

Pokažimo smjer

Jedan vrlo jednostavan, ali izuzetno efikasan sistem informativnih strelica na uglovima ulica i pjaceta točno i sigurno bi vodio turiste do željenih lokacija pojedinih crkava, palača, muzeja...

Piše:

Mr. Jovica MARTINOVIĆ

Moramo konačno postati svjesni činjenice da je Kotor postao prava meka izletničkog turizma za čitavu regiju Južnog Jadrana, da se nijedan izlet iz unutrašnjosti i primorske regije Crne Gore, odnosno, iz Hrvatske sa drugim velikim izletničkim punktom – Dubrovnikom, ili čak iz Albanije, ne može zamisliti bez razgledanja prirodnih ljepota Bokokotorskog zaliva ili bez obilaska njegovih kulturno-istorijskih spomenika, posebno u gradu Kotoru, u čijem je regionu koncentrisano oko 65 posto spomeničkog blaga Crne Gore.

Kako dočekujemo turističku sezonu? Izrađeni su novi planovi starog grada Kotora, kao i planovi tvrđave Sveti Ivan sa ucrtanim planinarskim rutama po stepenu težine uspona, javni WC i dalje funkcioniše besprijekorno i besplatno, uveden je red u odvozu – ali ne i u odbacivanju i sortiranju smeća, uspostavljena je bolja kontrola rada, odnosno „divljanja“ stranih vodiča (bez crnogorskih licenci), ali se u mnogim segmentima zakazalo.

Jedan od tih važnih segmenata je informisanje turista o tome što sve mogu vidjeti u gradu Kotoru. U Veneciji, na primjer, koja predstavlja pravi lavirint zamršenih ulica i pjaca i pjaceta, nemoguće je

zalutati. Jedan vrlo smišljeno uobličen i odrađen sistem informativnih strelica (na emajliranom plehu, upadljive i uniformne žute boje sa crnim slovima) na svakom uglu svake pjacete sasvim tačno i sigurno vodi turiste do željenih lokacija pojedinih crkava, palata, muzeja... Na strelicama dužine 80 cm, visine 10 cm, tzv. blok slovima su ispisani

biti i nekoliko zajedno ako se u tom smjeru nalazi nekoliko objekata), strelice sa vrhovima na lijevo ili na desno upućuju posjetioce u tim smjerovima, dok strelica sa vrhom prema dolje pokazuje smjer iz kojeg je turist došao. Vrlo jednostavno ali i izuzetno efikasno!

Razmotrimo sada što u Kotoru imamo od tog ili nekog sličnog informacionog sistema. Osim vrlo neugledne i informacijski netačne karte starog grada Kotora (bez bedema na tvrđavi Sveti Ivan), danas se na uglovima naših ulica razmeću i šepure reklamne table kojekakvih kafića, butika ili agencija za prodaju nekretnosti, ali pravih turističkih informacija nema. Jedino su prije par godina po inicijativi Direkcije za izgradnju Kotora postavljene na dvadesetak objekata, isključivo palata i velikih značajnih zgrada, vrlo ukusne crvene platnene table na mesinganim nosačima, sa natpisima u zlatotisku na našem i engleskom jeziku i osnovnom informacijom o vremenu nastanka toga objekta ili sadašnje

namjene. Nažalost, sa nekoliko objekata su naši domaći, vrlo organizovani huligani, strgnuli ove prestižne svjetske oznake, a takođe je tadašnji direktor Regionalnog zavoda za zaštitu spomenika kulture samovoljno uradio sličnu

stvar na palati Drago, sjedištu Zavoda. Direkcija je ta-

samo nazivi pojedinih crkava, palata ili muzeja, a svi ostali podaci (vrijeme nastanka, stil gradnje) nalaze se na samim crkvama i palatama. Strelice su postavljene na uglovima ulica i svojim položajem pokazuju smjer, pa tako uspravna strelica sa vrhom na gore upućuje posjetioce ravno naprijed (može ih

kođe finansirala izradu nešto malo skromnijih obavještenja na kulama i bastionima tvrđave Sveti Ivan nad Kotorom, ali iz nerazumljivih razloga nije takve informativne panoe uradila i na brojnim kotor-skim crkvama, osim na onima koje su nakon revitalizacije promijenile namjenu (crkva sv. Mihaila – Lapidarijum, crkva Gospe od Anđela – Bioskop...).

Trebalo bi jednom zauvijek shvatiti da je topla voda oдавно pronađena, da ne treba izmišljati sisteme ako oni već postoje u civilizovanom svijetu. Sada bi konačno trebalo ovaj ciklus turističkih informacija o starom gradu Kotoru zaokružiti i izdefinisati do tančina. Odmah bi trebalo nastaviti izradu turističkih informacija na „crvenim“ platnenim panoima postavljenim na mesinganim nosačima, posebno za veći broj do sada neoznačenih crkvenih objekata, i to na isti način kao i do sada, sa kratkim lapidarnim tekstom na našem i engleskom jeziku, i periodom nastanka, bez ikakvih nacionalističkih naznaka i predznaka.

Paralelno sa tim, trebalo bi započeti izradu strelica „žute“ signalizacije za pravce kretanja, naravno, sve po planu koga bi napravili stručnjaci u dogovoru sa budućim finansijerom čitavog projekta. Strelice signalizacije od eloksiranog aluminijuma bi trebalo postavljati na iste takve nosače, na način kako se postavljaju turističke informacije, da bi se izbjeglo preveliko bušenje zidova zgrada. Čitav projekt ne bi smio da košta više od par hiljada eura, a značio bi mnogo, posebno za one velike grupe turista bez vodiča koje kruže ulicama starog grada Kotora.

Živimo u eri informatike – ponašajmo se u skladu s vremenom!

GRADITELJSKO NASLJE E GORNJE LASTVE

Prodaja identiteta

Piše:
arh. Marija Nikolić

Gornja Lastva je selo čija povijest seže duboko u prošlost. Župna crkva je podignuta već u XIV. stoljeću, prvobitna crkva Svetoga Vida potječe iz IX. stoljeća. Na prijelazu XIX. i XX. stoljeća u selu je živjelo blizu tisuću stanovnika. Bilo je cjelina u kojoj su njezini stanovnici mogli zadovoljiti svoje egzistencijalne potrebe - ekonomske, socijalne, duhovne, obrazovne.... Stvorili su mjesto koje i danas, nakon godina odumiranja, napuštenosti i zapuštenosti, oslikava njihovo poimanje života, te razinu kultu-

Ogromna je razlika između "prodaje" identiteta kao dijela ponude ili njegove rasprodaje kao robe. Prodaja može omogućiti sredstva za njegovu obnovu i očuvanje, rasprodaja vodi njegovom uništenju

re i obrazovanja.

Gradili su kuće, međe, uličice – svoje selo, u potpunosti razumijevajući zakonitost prostora i njegovu logiku. Njihovo je stvaranje bilo simbioza ljudskog djelovanja i oporog mediteranskog krajolika. Dio je to graditeljske baštine koja jasno odražava njihovu

iskonsku vještinu zidanja stečenu intuicijom i logikom, a ne školskom edukacijom. Ta i takva vještina danas služi kao škola na kojoj se uče studenti nekih europskih fakulteta razumijevanju prostora. Nekadašnji odnos prema prirodnom okruženju proistekao je iz obaveze nametnute ne za-

konima nego potrebom, jer se samo pažljivim intervencijama u vlastitom okruženju istovremeno moglo od toga istoga prostora dobiti ono potrebno za život. Obazrivim intervencijama i djelovanjem u skladu sa prirodom, svakim čovjekovim graditeljskim zahtovom krajolik je postajao ljepši i uredeniji.

Živeći sa svojim okruženjem i učeći od prirode, stvorili su javne prostore sa svim elementima urbanoga interpretiranih u lokalnom kamenu pronađenom na mikrolokaciji i ugrađenog u nju da je obogati i oplemeni. Zidali su kuće krajnje jednostavne ali i krajnje funkcionalne, energetske efikasne, bez nepotrebnog luksuza a dovoljno udobne. A uvijek prisutna ljudska potreba za umjetnošću i bogatstvom, raskoši i sjajem, iskazana je u barokiziranom enterijeru mjesne crkve koju krasi oltarna slika donesena iz Venecije, oltar od višebojnog mramora prenesen iz Gospe

od Škrpjela i mnoge druge umjetnine koje krase jednu od najljepših seoskih crkava u Boki i koja je upisana i na listu nepokretne spomenika kulture.

Prvi tragovi degradacije ambijenta su se desili istovremeno sa prvim napuštanjem kuća i imanja, napuštena kuća gubi osnovni razlog svojega postojanja. Ruralna arhitektura stvarana autohtonim materijalima umire slično čovjeku, polagano se urušava i urušavanjem vraća ili nestaje u pejzažu iz kojega je ponikla i u kojemu je postojala - zemlja zemlji, kamen kamenu....

Memorija, ne samo ona što obitava u našoj svijesti, memorija materijalizirana u graditeljskom nasljeđu je bitna za formiranje čovjeka kao jedinke, za grupacije koju povezuje mjesto, za narod. Čuvanje memorije obezbjeđuje ili potvrđuje kontinuitet postojanja i djelovanja ljudi... Memorija je naš korijen, budućnost ili razvoj je kvalitetniji i sigurniji

što je korijen dublji. Svijest o tome je prije više od tri desetljeća navela Lastovljane da se udruže kako bi se sačuvalo naslijeđe i obezbijedio kontinuitet postojanja – osnovano je Društvo prijatelja Gornje Lastve, kasnije preimenovano u Kulturno zavičajno udruženje Napredak Gornja Lastva.

Snaga udruženja i međusobne veze nekadašnjih stanovnika slabila je proporcionalno snaženju njihovih veza u novim sredinama u kojima su živjeli. Sve što se u međuvremenu događalo nije išlo u prilog očuvanju i obnovi sela odnosno jačanju veza. Ljudi koji su u prošlosti živjeli oslonjeni jedni na druge u maloj sredini, danas raspršeni, sreću se češće na sprovodima nego na svadbama.... Njihova materijalna situiranost više nije ovisna o zemlji koja ih okružuje nego od novih radnih mjesta.

Ljudi u početku, u selu, nisu stvarali novo niti mijenjali naslijeđe. U prošlosti postav-

ljeni standardi graditeljskog stvaranja postavljeni su visoko. Naslijeđeno graditeljstvo karakterizira raskoš jednostavnih i funkcionalnih rješenja i savršenstvo zanatske izvedbe što rađa bojazan da se stvoreno ne može ponoviti i kvalitetno obnoviti.

Djelovanje Udruženja se ogledava u organiziranju kulturnih manifestacija i edukativnim projektima - može se reći uspješno. Mjesto stječe imidž dobro organiziranih ljudi sa jasnim ciljem očuvanja za njih SVOJEGA MJESTA, za promatrače sa strane GRADITELJSKE BAŠTINE, ograničeno na struku na OČUVANJU RURALNOG GRADITELJSTVA I KULTURNOG KRAJOLIKA ili ODRŽIVOG RAZVOJA...Mjesto prepoznatljivog nacionalnog i kulturnog identiteta, mjesto ljudi koji ne prodaju ništa, ni zemlju ni kuće...

Točno je to bilo sve do neda-

vno. Prvo je prodana jedna od najljepših kuća u selu. Od tada, njezina su vrata širom otvorena kao na kući bez domaćina (koje li simbolike...) Prodaja imanja mijenja mjesto, prodajom kuće prodajete uspomene, memoriju, komadić identiteta...

Usljedile su i prve građevinske intervencije, popravka kuća. Samo po sebi to je nešto što se čekalo, čemu se težilo. Ali vremena su nova, novi su i materijali, dolazi beton jer se danas vjeruje samo njemu. Kameni zidovi su odolijevali stoljećima ali ne i betonu. Opet, kada je u kućama, beton ostaje u njihovim granicama, beton na javnim površinama je na oku svima.

Graditeljsko umijeće nekadašnjih Lastovljana otvaralo im je putove sve do Male Azije i ta njihova vještina još je vidljiva makar i obrasla plotom i divljim šipkom, jednako je vidljiva kao i nevještina ak-

tualnih graditelja. Nekadašnji ljudi su multiplicirali lijepo, hoće li današnji jednako dosljedno umnožiti nelijepo? Nakon svih godina nastojanja za očuvanjem identiteta sela, hoćemo li pokleknuti i prihvatiti identitet koji je jednak identitetu svih aktualnih "popravljenih" i "moderniziranih" sela ? Nekadašnja pravila stvarali su sami ljudi a proistjecala su iz potrebe za redom i funkcionalnošću. Danas imamo zakone i propise koji verificiraju kulturnu i prirodnu baštinu, koji je štite...

Općina Tivat je, danas daleko poznati i cijenjeni, urbanistički projekt revitalizacije usvojila 1988. godine. Proces stavljanja Gornje Lastve na oficijelnu listu zaštićenih ambijentalnih cjelina je pokrenut od Regionalnog Zavoda za zaštitu spomenika kulture iz Kotora prije nekoliko godina. To je bio svojevrstan kompliment Gornjoj Lastvi i to joj je dalo šansu da prepoznatu vrijednost i ljepotu valorizira kroz neke suvremene djelatnosti, turizam prije svega. Novo ekonomsko uporište je i garant očuvanja identiteta, moguće je reći da je ovo bila savršena šansa da se identitet proda i tako generira uvjete za svoje vlastito očuvanje. Međutim, razlika je ogromna između "prodaje" identiteta kao dijela ponude ili njegove rasprodaje kao robe. Prodaja može omogućiti sredstva za njegovu obnovu i očuvanje, rasprodaja vodi njegovom uništenju. Razlika je baš kao između obnavljanja ili proste popravke graditeljstva. Popraviti se može i sa malo volje i puno betona, dok za obnoviti treba, makar zvučalo patetično, i cijiniti svoju prošlost i smisao za lijepim i vještinu u radu pa konačno i obzira prema dugima jer i ono što je ispred jedne kuće je samo dio cijeloga sela....

IZ KOTORSKOG ARHIVA:
O INDUSTRIJSKOM NASLJE U U KOTORU

Talijani htjeli graditi naftovod

Pišu: **Joško KATELAN**
Borivoj JOVANOVIĆ

U posljednjih nekoliko godina pojavio se, a nekako već i odomaćio, pojam «industrijsko nasljeđe», pa čak i «industrijska arheologija». Naime, kako sve češće stari pogoni, postrojenja, elektrane, brodogradilišta... postaju predmetom privatizacije sa planovima da se u potpunosti preinači funkcija takvih lokacija, nametnulo se pitanje da li, i na koji način, zaštititi barem nešto od svega toga za naredne generacije. Ta nova grana nauke stvorila je već velike poznavaoce i stručnjake koji predano rade širom svijeta na očuvanju te, nadasve zanimljive baštine, premda za investitore to obično znači više muke i rada od običnog rušenja i izgradnje novog, pa vrlo često dolazi i do negodovanja i konfrontiranja ta dva stano- višta.

U Crnoj Gori, nakon kriznih 1990-ih, industrija je zapala u teško stanje, pa su tvornice i razni manji pogoni ostajali zapušteni i napušteni. Postepenom stabilizacijom, počeli su se javljati razni, naročito inozemni, investitori sa željom da takve lokacije kupe i izvrše prenamjenu, obično turističke prirode.

U regionu jugoistočne Europe osnovana je 2006. godine mre-

Predmet čiji priјepis i priјevod je dat u ovom tekstu tretira pitanje izgradnje spremišta za pogonska goriva i maziva na području Kotora od strane čuvene naftne tvrtke iz Italije, A.G.I.P.

ža nevladinih organizacija za zaštitu kulturnog nasljeđa «SEE Heritage» koja među svojim članicama ima i udruga koje se bave upravo zaštitom ovakvog nasljeđa (ARCH iz Beograda, PRO Torpedo iz Rijeke). U Mreži je ponikla ideja da se napravi mapa industrijskog nasljeđa Crne Gore koja bi sadržala sve bitne odlike industrijskog razvoja do kraja Drugog svjetskog rata, a možda i kasnije.

Tragom takvih dešavanja, i mi u Arhivu smo krenuli tražiti za podacima o industriji u ovom regionu. Predmet čiji priјepis i priјevod je dat u ovom tekstu tretira pitanje izgradnje spremišta za pogonska goriva i maziva na području Kotora od strane čuvene naftne tvrtke iz Italije, A.G.I.P.

Da li su Talijani i izgradili ovo postrojenje ne znamo, jer se danas na tom mjestu nalazi zatvoreni bazen „Nikša Bućin“,

ali je sigurno da su zemlju kupili. U fondu „Sudsko notarski spisi“, fascikla CCLXXXIV, spisi bilježnika **Ardoja Jovovića**, br. 5617 i 5618 su kupoprodajni ugovori između ove tvrtke i prodavalaca, a u zemljišnim knjigama za KO Škaljari (fond Katastarska uprava Kotor) je rečena tvrtka i uknjižena kao vlasnik kupljene zemlje. Inače, predmet se nalazi u fondu Lučka kapetanija Meljine-Kotor, fascikla CCCXXXIII koja sadrži koncesije za morsko dobro koje je bilo u nadležnosti spomenute kapetanije, ali sa naznakom „Viseće koncesije“.

Priјepis:

Štambilj:

R. CAPITENERIA DI PORTO – CATTARO

Num. di Prot. 1617

Data 24.5.1942. XX

AZIENDA ITALIANA PETROLI (A.G.I.P.)

Roma – Via del Tritone, 181

On.le Capitaneria di Porto di
C a t t a r o

DEPOSITI DI CATTARO

Questa Azienda deve procedere alla installazione d'urgenza in Cattaro di un deposito per carburanti (Benzina, Petrolio, Gasolio, Olii combustibili) per il quale, dopo accurato esame, ha scelto un'area in località Scagliari, lungo lo stradello che fiancheggia l'Ospedale Militare e che conduce al Cimitero.

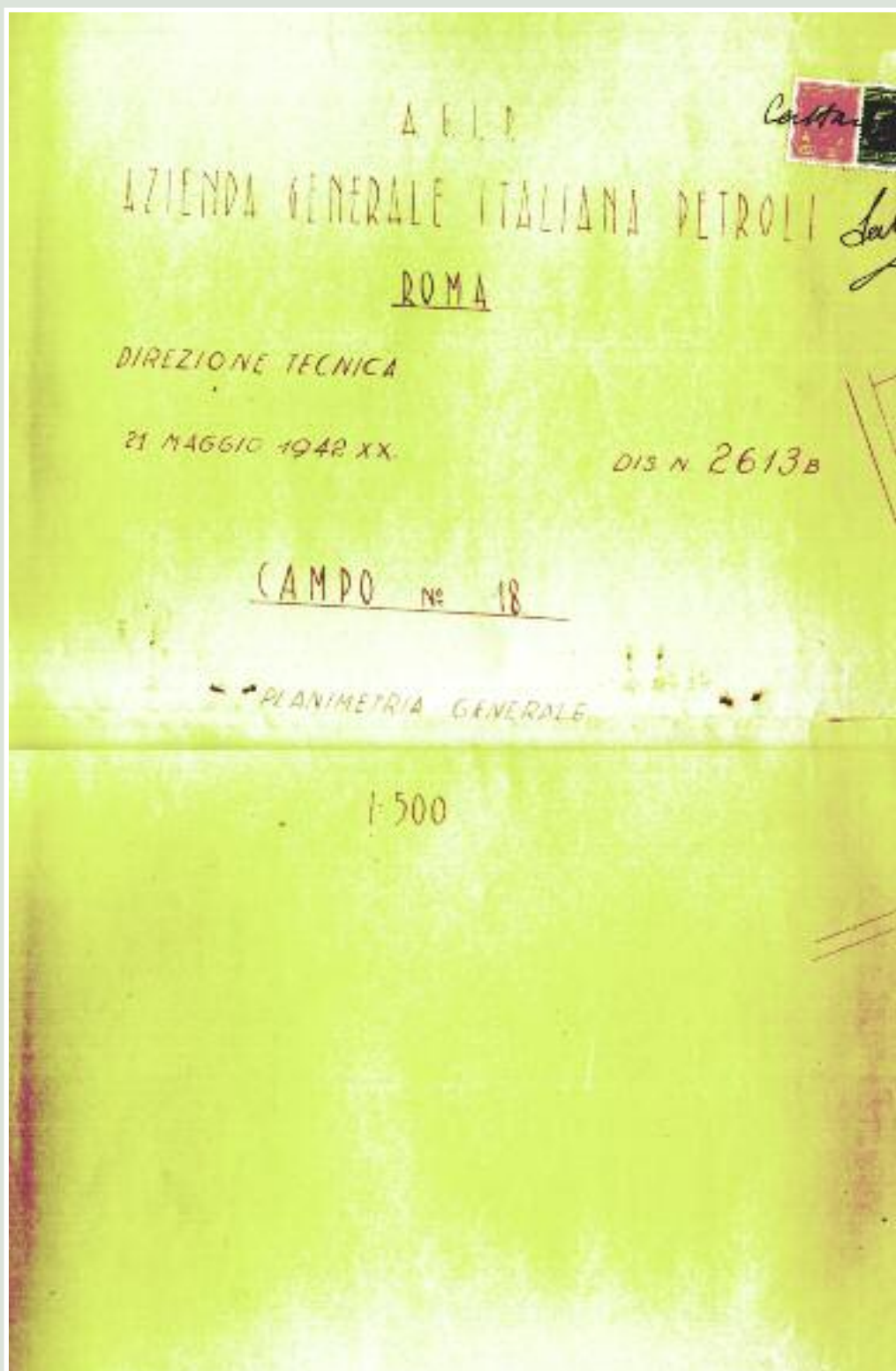
Il deposito sarà collegato al mare mediante un breve oleodotto costituito da due tubazioni di acciaio del diametro di mm. 100 e 150 rispettivamente ed avrà la sua testata su un pontile di legno, disposto sul prolungamento dello stradello di cui sopra ed in senso normale alla strada lungo mare, e che si avanzerà sullo specchio marino di quel tanto che sarà necessario per raggiungere la isobata occorrente per il pescaggio delle navi cisterna che addurranno le merci da scaricare in deposito.

Fra il pontile ed il deposito l'oleodotto correrà interrato e sottopasserà la strada lungo mare mediante un apposito manufatto.

Il deposito consisterà:

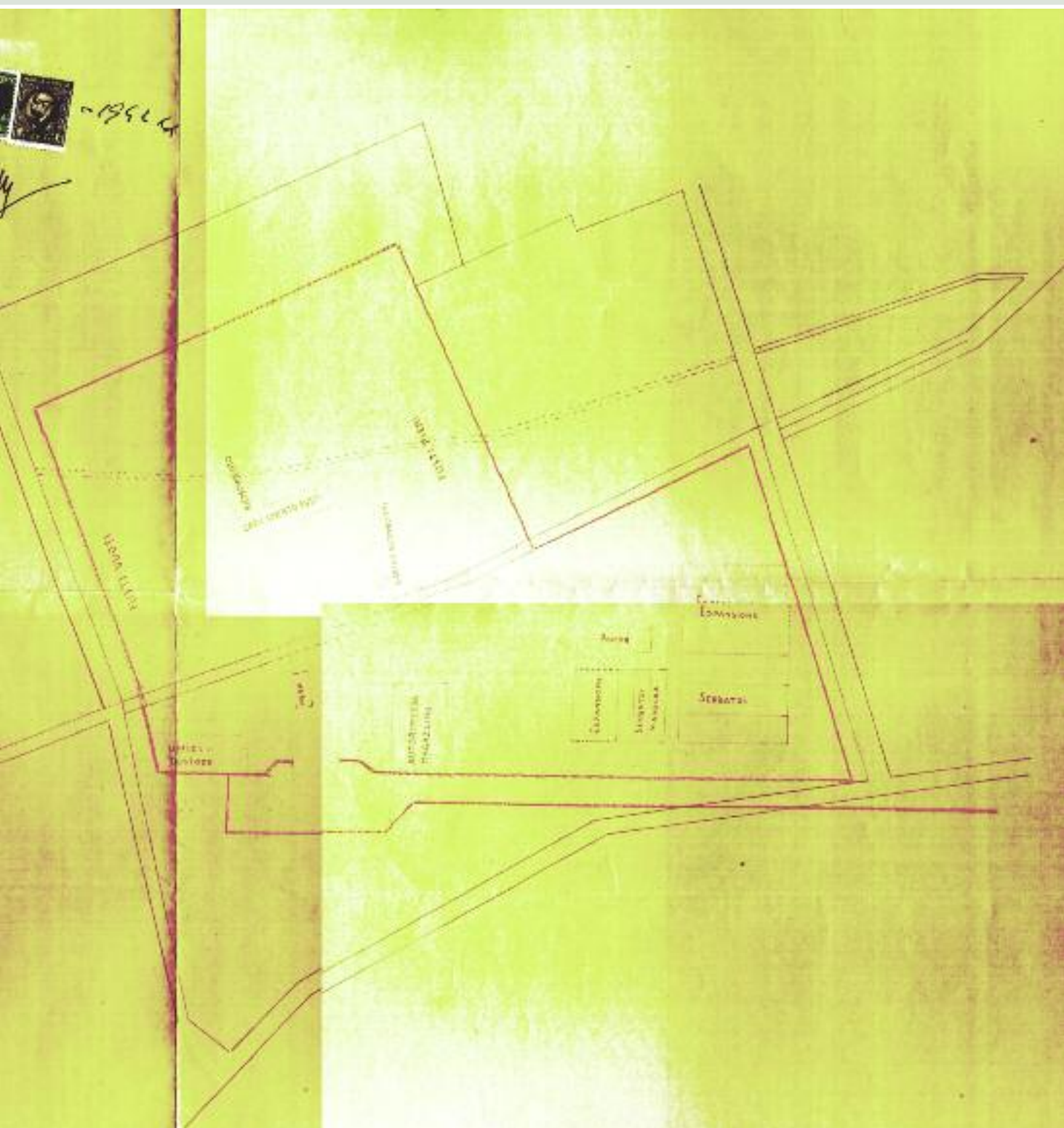
Di no Tre serbatoi interrati della capacità di circa mc. 90 ciascuno, eseguiti in lamiera di acciaio, interrati e poggiati sopra base di calcestruzzo di cemento e di no Tre serbatoi interrati della capacità di circa mc. 20 ciascuno pure eseguiti in lamiera di acciaio e poggiati su base di calcestruzzo. I detti serbatoi saranno ancorati nelle murature di base; I serbatoi da 90 mc. conterranno: uno benzina, uno petrolio ed uno gasolio. Analogamente quelli da mc. 20.

Il deposito immagazzinerà anche olii lubrificanti, che saranno contenuti nei relativi imballaggi, per circa mc. 10;

di un fabbricato per uffici ed abitazione del custode, che avrà anche un locale destinato per ufficio della R. Dogana; di un fabbricato per riempimento, delle dimensioni di Mt. 6 per 10 nel quale verranno eseguite le operazioni di infustaggio. Es-

so sarà collegato ad un piano caricatore per i fusti sopraelevato sul terreno di Mt. 1, ed avrà il suo pavimento a quota depressa rispetto a questo piano di cm. 20, come prescritto dalle Norme, onde evitare che i liquidi eventualmente dispersi

nelle operazioni di infustaggio vadano ad invadere i piazzali;

di un piccolo fabbricato pompe situato presso i serbatoi, per addurre i liquidi da questi serbatoi al travaso e per consentire operazioni di travaso tra un serbatoio e l'altro;

di una tettoia per uso autorimessa con unito locale chiuso destinato a magazzino lubrificanti e materiale tecnico, con annessa piazzola per lavaggio automezzi;

di un apparecchio pesatore per automezzi situato presso

l'entrata principale;

di una stazioncina per caricamento autobotti, formata con tubi verticali muniti di apposito scarico e protezione in lamiera per i passi d'uomo.

Lateralmente al piano di caricamento fusti si sono riservate

due aree una delle quali destinata a deposito di fusti vuoti ed al loro lavaggio e l'altra destinata a deposito di fusti puni in attesa di caricamento.

Prijevod:

Štambilj:

KR. LUČKA KAPETANIJA
KOTOR

Br. Protokola 1617

Dana 25.05. 1942-XX

TALIJANSKO NAFTNO
PODUZEĆE (A.G.I.P.)

Rim – Via del Tritone 181

Poštovanoj Lučkoj kapetaniji
u

Kotoru

SPREMIŠTA U KOTORU

Ovo Poduzeće mora pristupiti hitnom instaliranju spremišta za gorivo u Kotoru (benzin, nafta, dizel gorivo, lož ulja,) za koje, poslije brižljivog ispitivanja, je izabralo prostor na lokalitetu Škaljari, duž uličice koja ide uz bočnu stranu Vojne bolnice i vodi prema Groblju.

Spremište će biti povezano sa morem jednim kratkim naftovodom koji će se sastojati od dvije čelične cijevi promjera 100 i 150 mm. i završavati će se na drvenom pristaništu, koje će se nalaziti na produžetku uličice i pod pravim kutom u odnosu na priobalni put, a pružati će se iznad površine mora onoliko koliko je potrebno kako bi se dostigla potrebna izobata za gaz brodova cisterni koji će dovoziti robu na istovar u skladište.

Između pristaništa i spremišta, naftovod će biti ispod zemlje i prolaziti će ispod priobalnog puta kroz kanal.

Spremište će se sastojati:

od tri ukopana rezervoara, kapaciteta 90 m³ svaki, koji će biti izrađeni od čeličnog pleha, ukopani i postavljeni na podlogu od betona i tri ukopana rezervoara kapaciteta od oko 20 m³ svaki, koji će također biti izrađeni od čeličnog pleha i po-

stavljani na podlogu od betona. Rečeni rezervoari će biti učvršćeni za podlogu; rezervoari od 90 m³ sadržavati će: jedan benzin, jedan naftu i jedan dizel gorivo. Analogno tome i oni od 20 m³.

Spremište će skladištiti i ulja za podmazivanje, koja će se čuvati u odgovarajućim ambalazama, po oko 10 m³;

od jedne građevine koja će biti namijenjena za urede i stanovanje čuvara, koji će također sadržavati i prostoriju za Ured kr. Carinarnice; zgradu za punjenje, dimenzija 6 puta 10 metara, u kojoj će se vršiti punjenje bačvi. Ona će biti povezana sa platformom za punjenje bačvi koja se nalazi 1 metar iznad zemlje, a pod će biti na nižoj razini u odnosu na ovaj dio za 20 cm., kako je propisano zakonom, kako bi se izbjeglo da tekućine koje bi eventualno iscurile tijekom procesa punjenja poplave prostore;

jednog malog objekta za pumpe koji se nalazi kod rezervoara, kako bi se dovodile tekućine iz ovih rezervoara pretakanjem i omogućilo pretakanje iz jednog rezervoara u drugi;

jedne nadstrešnice koja bi služila kao servisna stanica zajedno sa zatvorenom prostorijom za skladištenje maziva i tehničkog materijala, sa dodatnim prostorom za pranje motornih vozila;

jednog stroja za vaganje motornih vozila koji bi se nalazio pored glavnog ulaza;

jedne stanice za punjenje kamiona-cisterni, koja bi se sastojala od okomitih cijevi opremljenih odgovarajućim priključcima za istakanje i zaštitni lim za prolaz ljudi.

Bočno od prostora za punjenje bačvi se nalaze dva rezervirana prostora, od kojih je jedno namijenjeno odlaganju praznih bačvi i za njihovo pranje, a drugo je namijenjeno odlaganju punih koje čekaju na ukrcaj.

Objekti će biti sagrađeni od kamena sa običnim malterom i bit će pokriveni armiranim opekama koje će sa gornje strane biti odgovarajuće impregnirane.

Spremišni prostori će biti prikladno raspoređeni, jedan dio za kretanje prijevoznih sredstava i jedan pokriven rastinjem za kamuflažu.

Rezervoari će biti prekriveni odgovarajućim slojem zemlje i bit će analogno raspoređeni sa okolnim rastinjem.

Biti će predviđene protupožarne mjere, tako što će se u spremištima držati aparati za gašenje na bazi pjene, postavljeni na odgovarajućim izabranim mjestima, kao i mala spremišta pijeska.

Spremište će biti povezano sa priobalnim putom pomoću jedne prilaze ulice, sagrađene sa što je manje moguće sredstava, kako bi zamijenila postojeću uličicu nepodesnu za prijevozna sredstva.

Spremište će biti sagrađeno na terenu koji je vlasništvo Poduzeća, koji je dijelom ustupljen od Administrativne općine Kotor a dijelom kupljen od lokalnih vlasnika.

Ovo područje će imati oko 6500 četvornih metara.

Na planu priloženom idejnom projektu su označene dvije zone proširenja u slučaju da bi se morao povećati broj rezervoara.

Smatra se da će radovi trajati ukupno 5 mjeseci.

Pošto se odmah mora pristupiti izgradnji, moli se ova poštovana Lučka kapetanija da izvoli ljubazno izdati, u skladu sa svojom nadležnošću, ovlaštenje za neodložan početak radova.

**GENERALNO TALIJANSKO
NAFTNO PODUZEĆE**

GLAVNI DIREKTOR

**Potpis ing. Giorgio Calzane-
ra ?**

**Kotor, 21. Svibnja 1942.
god. - XX**

NA BLA ENU OZANU NAVR ILO SE DVIJE GODINE
OD SMRTI VELIKOG BOKELJSKOG SVE ENIKA

SOL

don Branka Sbutege

Priredio:
Nikola MALOVIĆ

Polazeći od jedne od neoficijelnih definicija književnosti, a po kojoj je književnost zbirka djelotvornih recepta – imat će tome preko 20 godina kako te recepte podvlačenjem ističem, potom revnosno prepisujem i u realnim prilikama koristim. Iza svake pročitane knjige obično ostaje pisana sol, i što je takove sentencio-

zne soli više, to se radilo o boljemu piscu.

Pok. don **Branko Sbutege** ostavio je u „Kurosavinom nemiru svijeta“ more sentenci, mnoštvo recepta. Ukoliko se složimo da je sentenca ona misao koja suverenosti svoga sadržaja može samostalno da postoji, ipak se izlažemo opasnosti svaki puta kada je izvlačimo iz konteksta – upravo zato što se nekome može da pričinu da je izvađena iz kon-

teksta. A sentenca to nikad nije, kao što ni maslina presađena iz maslinjaka ne prestaje biti maslina. Ipak, o izboru ovih a ne onih misli, priznajem, može se debatirati. Upravo zbog toga svaki izbor, pa i ovaj jeste, po defaultu, autorski izbor. On nije jedini moguć, nego je jedan od mogućih, no po tome što je sadržinski znakovit, nalazim da je bio vrijedan prepisivanja in the first place.

1. Historija me zatekla. Povijest je bila brža. Tjednici bi morali postati satnici.

2. U teatru apsurdna, paradoks je okosnica radnje.

3. Ako neću biti glup, moram biti hrabar.

4. Nema mosta preko oceana, i preko rijeke je on pravo čudo.

5. Nisam toliko naivan da pomišljam kako je svećenikova javna riječ lišena političkih konotacija i u tom smislu nepoćudna ovom ili onom političkom stavu ili mišljenju.

6. Operacija vađenja brvna iz svoga oka bez sumnje je bolna, trun u bratovljevom oku mene ne boli. Stoga se rado pristaje biti kirurg ili bar asistent u vađenju bratskih trunova. Ponekad tu stradaju i bratske oči. Mi imamo pokriće – htjeli smo im poboljšati vid. Svojim smo najčešće zadovoljni, usprkos brvnu.

7. Velike spoznaje o čovjeku vrijede samo onoliko koliko dodaju mojoj spoznaji o sebi.

8. Dobro poznavanje drugih može koristiti i za pravljenje zla drugima.

9. Pretpostavljam da bih uz jednu sličnu duhovnu strukturu koju sam nosio u sebi i uz slično prepoznavanje, a u drugim uvjetima, vjerovatno bio pravoslavni svećenik.

10. Postoji jedna čudna stvar kod tog pominjanja Evrope. Stalno govorimo da idemo u Evropu, ili da Evropa dolazi k nama, a u geografskom smislu mi smo u srcu Evrope. Od nas do Urala otprilike je koliko i od nas do Finistere.

11. Evropa je omogućila (...) dojučerašnji(m) neprijateljima iz Drugog svjetskog rata, ne samo da se druže, nego da kolaboriraju na obostranom napretku.

12. Geografski nam je lakše da se sriječemo sa onima koji su nam blizu. Svuda na svijetu ljudi pretpostavljaju susrete bliske vrste susretima šeste vrste.

Nastavlja se...

Priznanja za vojne zasluge

Piše:

Dr. sci. Lovorka ČORALIĆ

UMletačkoj Republici djelovao je samo jedan viteški red – vitezovi / kavaljeri Svetoga Marka (Cavalieri di San Marco), a njegovi počeci datiraju u XV. stoljeće. Mletački su viteški naslov stjecali ugledni patriciji, zapaženi vojni zapovjednici, diplomatski predstavnici i zaslužnici na drugim poljima, i oni podrijetlom iz Mletaka, i oni zavičajem sa sveukupnog onodobnog

U Državnom arhivu u Mlecima pohranjen je fond Cancelleria inferiore: Cavalieri di San Marco, Privilegi. U sklopu tog fonda sadržano je oko trideset imenovanja koja se odnose na zaslužnike od Istre do Boke i Budve

mletačkoga državnoga područja. Odličnici najvišega ugleda, najčešće odvjetci vodećih patricijskih obitelji, čast vitezova stjecali su odlukom mletačkoga Veli-

koga vijeća i (ili) Senata, a odličja nižega ranga podjeljivao je dužd. Odličje koje je podjeljivao dužd sadržavalo je jedan križ, koji se na rubovima račvao, bilo je

od pozlaćenog emejla i imalo je prikaz lava Svetoga Marka u sredini, a nosilo se oko vrata na čuvenoj mletačkoj ogrlici zvanoj manin. Odličje koje je podjeljivalo Veliko vijeće ili Senat sadržavalo je, osim križa, i bogato ukrašenu ogrlicu s medaljom, kojoj se u sredini nalazio krilati lav, a na naličju natpis.

Istrani, Dalmatinci, Bokelji

Zaslužnici mletačkog naslova vitezova Svetoga Marka najčešće su priznanje stjecali zahvaljujući svojim vojnim zaslugama, ponajprije na osnovi zapaženog sudjelovanja u brojnim mletačkim ratovima i bojevima diljem jadranskih i levantinskih bojišta. Ponajprije su to bili potomci uglednih patricijskih obitelji (ali i kapetanskih i vojničkih obitelji neplemičkoga podrijetla), koje su kroz niz pokoljenja imale važnu ulogu u javnom životu svojih matičnih sredina, a kao mletački časnici, zapovjednici kopnenih postrojbi ili ratnih galija, stekli su za vojne uspjehe Privredne Republike iznimne zasluge.

U Državnom arhivu u Mlecima (Archivio di Stato di Venezia) pohranjen je fond Cancelleria inferiore: Cavalieri di San Marco, Privilegi. Fond ima samo dva svežnja, koji sadrže povelje o imenovanju mletačkih vitezova od 1551. do 1678. godine. U sklopu tog fonda, koji ne sadrži sveukupnu građu o mletačkom viteškom redu i o njegovim nositeljima (povelje su pohranjene i u sklopu fondova drugih mletačkih državnih magistratura) sadržano je

oko trideset imenovanja koja se odnose na zaslužnike od Istre do Boke (i Budve) te je stoga ova građa dragocjen prinos poznavanju povijesti tamošnjih obitelji i njihovih istaknutih odvjetaka, ali i općih prilika i događanja na istočnojadranskom uzmorju u ranom novom vijeku.

Intenzitet imenovanja

Imenovanja, sadržana u ovom arhivskom fondu, a koja se odnose na zaslužnike sa istočnoga Jadrana, obuhvaćaju razdoblje od 1560. do 1675. godine. Najviše je imenovanja zabilježeno od 1618. do 1623. godine (10), a nešto se učestalijim intenzitetom promoviranja vitezova izdvajaju još i razdoblja 1604.-1606. (3), 1652.-1658. (5) te od 1670. do 1675. godine (4). Prema zavičajnom podrijetlu ove skupine mletačkih vitezova prednjače Zadrani (9) i Kotorani (5). Više od jednog viteškog nositelja imali su i Budva (3) te Trogir, Poljica, Krk i Labin (svaki po 2), a uz neke druge dalmatinske i istarske gradove bilježi se po jedan odličnik (Cres, Korčula, Pula, Hvar). Vitezovi iz spomenutih gradova uglavnom su odvjetci patricijskih obitelji, dobro poznatih i stoljećima vodećih u javnom životu svojih matičnih sredina. Izdvajaju se, primjerice, vitezovi iz uglednih zadarskih patricijskih obitelji Fanfogna, Grisogono, Calcina, Detrico, Bortolazzi i Rosa; kotorski vitezovi iz roda Bolica Grbičić, Paskvali i Pima, vitezovi iz trogirskih obitelji Pace i Radoš, korčulanski Ismaeli, budvanski Solimani, labinski

Negri i drugi. Njihova su imenovanja ponajprije vezana uz sudjelovanje u mletačkim ratovima i bojevima od Furlanije do Grčke, za obnašanje časničkih dužnosti (zapovjednici postrojbi, guvernaduri/nadziratelji određenih vojnih teritorija, zapovjednici/soprakomiti ratnih galija i dr.), za osiguranje prijenosa državne pošte preko svojega područja, za sudjelovanje u diplomatskim misijama, ali i za obnašanje službe gradskih poklisara-oratora u Mlecima.

Bolica, Paskvali i Pima

Arhivska građa o imenovanju mletačkih vitezova zasigurno je dragocjen izvor za proučavanje brojnih sastavnica iz povijesti dalmatinskih, istarskih i bokeljskih obitelji i njihovih zaslužnih odvjetaka u ranom novom vijeku. Uvidom u tu građu jasnijima postaju i neke šire onovremene vojne i političke okolnosti i događanja na užim (zavičajnim) područjima istočnojadranskog uzmorja. Njihovim detaljnijim istraživanjem nadopunjavaju se postojeće spoznaje historiografije, a koje su bile do sada nepotpune. U sljedećim nastavcima predstaviti ću, tragom gradiva iz spomenutog arhivskog fonda, nekoliko bokeljskih plemića – odvjetaka uglednih obitelji Bolica (Bolica Grbičić), Paskvali i Pima – odličnika mletačkog viteškog reda Svetoga Marka. Ovim se prilogima ujedno želi ukazati na važnost spomenutih plemićkih rodova u bokeljskoj, ali i u povijesti istočnoga Jadrana u ranom novovjekovlju.

KOTORSKE BOTUNADE

Tempi passati

Piše:
Vlasta MANDIĆ

KATE : Ane, što si se natovarila kao grbaljsko magare.

ANE: Baš tako Kate moja, ne mogu više ni koraka učinjet i morala sam sjesti na šentadu. A bogami se čudim da sam našla slobodnu i čitavu. Ova mlađarija, po novoj modi, ne sjede kao kršten svijet sa presvjetlom na šedin . Isaju se na bankinu od šentade i sjede, a nogama lambardaju po šedinu i sve su ruvinali, altroke ošporkali ki praci.

KATE: Pušti to Ane, ni mi ni smo bili anđeli. Vidim puna si borši, sigurno ima svašta na markat. Ima li što ribe?

ANE: A subota je, arivali su sa svih bandi od Grblja, Škaljara, Mula i od montanje. Odi Kate i ti prisloni se malo, sjedi jade, nećeš niđe zakasnit, da bacimo po koju.

KATE: Ma što ću sjedat, uvijek ista štorija, kako je bilo u Kotor prije a kako je sada, ko je umro, ko se rodio, ko je s kim a ko protiv koga i u nedogled. Više mi se štuvala ta priča, i da znaš popela si mi se na vrh glave koliko pjancikaš o Kotoru.

ANE: A sreća moja a o čemu drugo da govorimo. O Kotoru od danas ništa skoro ne znam i skoro više nikoga i ne poznajem. Ne poznajem ti više ni moju famelju. A da znaš nije mi Kotor više ni tako drag. Baš bi i ja pošla neđe, digla bi ankoru

pa u vijad.

KATE: A baš smo ti ga oba-dvije prispjele za vijad. A će bi ti, jadna, bez Kotora?

ANE: Dobro, dobro, nemoj mi držati predike, nego ajdemo redom. Kao prvo moramo upalit šteriku zemljotresu koji nas je dobro rastreso 1979. ali i na nesreću neke jadne u crno zavio. Ali isto moramo priznat, Kotor nam je rekuperao iz mrtvih. Zasjale su kamene palate, zacrvenjeli se novi krovovi, iščistili se podrumi i portuni od smeta, salizali se novi pločnici. Nema više ondašnje ape kroz kanižele, inberlanih gurli, raspalih fasada rascrvotočenih vrata, škura, ni ofucanih mačaka ni pantagana.

KATE: Tačno, od kada nisam vidjela ni jednu pantaganu, a mačke su njegovane po evropskim manirima.

ANE: Ali zalud Kate moja, nema više onoga šuga. Sve palate, fortece novi izluštrani krovovi, kamene fačade, ništa ti to ne valja bez ljudi. Nema više kotorske gospode, finih ljudi sa đentilecom i kućnim vaspitanjem. Ma samo se sjeti đardina ispred kafane Dojmi. Majsko jutro puno mirisa od rascvjetanog pitospora, od limuna i naranča, a maestral piri od Luže. Debela ladovina, kameni stolovi, žvelti kamarijeri sa leptiricom a za kamene stolove sjede kotorske gospode. Sve intonane od glave do pete: borša i gondulete isti kolur, a kostimi

raznih krojeva sa kapelinom a la moda od momenta, gvante, šlajeri, pelice više per la figura. Guštira se se kafa, kraker, limunata slavna kotorska pašta i pišinger, sve destezo i čakula se na komod.

KATE: Jade moja, sjećaš li se samo gospode Aste Zuber. Takve ljepote Kotor nije gledao. Kada bi ona dolazila iz Mula sa kočijom, žene bi izlazile na finjestrine da je aločaju, kako se đustala za taj dan. Šjor Bepo gardelin bi rekao prava kokola. A kotorski gospari, muškardini? Evo zatvoriti ću oči, sve ih vidim.

ANE: Ajde koga vidiš, parlaj.

KATE: Ah, ah prvo ti vidim dotura Bjalandinovića. Prije 7 ura u jutro izlazi iz svoje palate, preko pjace Od oružja, visok, drit, u svijetlo sivo odijelo, sa crvenom leptiricom po grlo, prebačen mu kišni mantil preko ramena i gura bicikletu i pravo u bolnicu. Eno ti ga avokat Mato Brajković, od male Venecije iliti ga Šuranja, udario glanc, zalizao kosu a la De Sica, kapelin na glavu, a ispod mu viri par čelestih očiju, a osmjeh zavodnika mu ne silazi sa usana. Evo ti ga za njim ide Ilija Marinović, moretino sa brcima a la španjola, sa nakrivljenom francuzicom, sportskim novinama pod mišku, meštar i entuzijasta od svih vrsta sportova, skijaš i zavodnik po Alpama.

ANE: Kate, a Borko Kovače-

vić, Ilija Kaluđerović?

KATE: Ima ih regimenta. I to su ti dva moretina športisti ali ne kao ovi danas. Nisu imali visoke skule ali su imali sportsko srce i duh. Ane moja, ako nemaš duha sve ti je zalud. A sad ti iz vrata od grada izlazi akademik Slavko Mijušković sa svojom gospođom Marinom profesoresom od frančeskoga jezika. Ma koji par! Koja je to statura, oko dva metra, krupan a elegantan, pa ti sada vidi. Kada prgovori kao da je školu završio u Oksford. Ma samo vidi kakav su par. Od Dobrote, preko mosta od Škurde gazi precizi, fetivi gospodin Savo Starović, ma ke prezenca od čovjeka, nijedan ingleški lord mu nije primać. Iza njega vidim gospara Mila Vukočića. Mršav, produhovljenog lika, vazda pun komplimenata, pravi tipu intelektualne. Evo mi se između njih provlače kotorski berekinci, fakini i oriđinali. I oni su krenuli put kafane Dojmi. Zasiurno će im se pripetat za sto i zajedno će popit po kafu ili rakiju na njihov račun, to ti samo može biti u Kotor, jade moja. A sad vidim...

ANE: Da ne vidiš de moj kišobran, juče sam ga izgubila. Prekini više Kate, oli sanjaš ili si porebambila. Ma prećerala si. To su ti tempi pasati.

KATE: Pa što, ko mi brani da bar na čas zaguštam.

MARE: De ste, belece moje, ali ste već uvalile postu. Nemam kad danas sa vama ćakulat, sutra mi je fešta, moram sparićat objed za 25 ćeljadi. Nemojte me zadržavati.

KATE, ANE: Koja fešta, nisi nam ništa juče prijavila.

MARE: Nisam ni ja znala. Sinoć mi je Marko javio da dovođi svoje poslovne prijatelje u Kotor i da pripremim bokeški

objed. Kaže da su grande persone od uticaja i para i da oće uložiti velike pare u Kotor.

KATE: Ma da mi je samo znati što se svi najednom interesaju za ovi naš Kotor. Do sada je bio star, ruvinan, bez sunca, bez plaža, bez čistoga otvorenoga mora, siv. Svi su ga zaobilazili, samo su tranzitirali, oli ti gi ulazili i izlazili bez šupljega šolda. Jo, kako mi je bilo milo kada bi svi falili kako je Budva divna, sunčana i kada su tamo navalili sa svijeh strana. Nakrcali su cijelu Budvu, apartmani, kuće, hoteli, sve jedno preko drugoga. Slobodno se mogu rukovati preko balkona. A mi u Kotor, calma bonaca, sve kako bog zapovjeda, kon la fjaka.

ANE: Muć Kate, vazda ideš korak unazad. Nego kaži ti nama Mare koje su to persone i zašto se oni interesaju..

MARE: A slušaj, visoke persone. Oće uložiti velike pare u San Đovani. Graditi će kockarnicu, hotel, restorane, lift za popet se na vrh tvrđave. Čini mi se da će graditi i javne garaže i još toga. Sve ću Vam špjegat potanko sutra kada se vidimo. Moram odit, adio Vam.

KATE: Ma jesi li je samo ćula. Kako joj je mali tako avancao pa se intendi u velike poslove, ćudno mi je to. Do juče je pišao gaće, vazda bio slinav i krao mi je smokve iz đardina, a vidi ga danas.

ANE: Znaš kako se zove bolest od koje ti boluješ?

KATE: Fala Bogu mene ništa ne boli, ma što si htjela reć?

ANE: Htjela sam ti reći da boluješ od kotorskog sindroma?

KATE: Ao, što ti je to, da nije zarazno, lijeći li se?

ANE: Zarazna bolest jest, a mogla bi se lijećit.

KATE: Kako, kako!

ANE: Kao prvo moramo se poštovati. Što fali našoj djeci? Svi završavaju fakultete, parlaju po dva jezika, znaju na ove makine od kompjuter rabotati, a bogami su lijepi, driti, zdravi, ima ih se što vidjeti. Samo im fali jedna stvar.

KATE: Je li bakalar?

ANE: Nije Kate bakalar. Falinga im je što ih znaš od rođenja i što mu znaš oca, majku, babu, djeda i ostalu familiju i vazda ćeš mu naći neku maću i uvijek manje vrijedi od onoga što je arivao s druge bande. To ti je kotorski sindrom, je li ti sada jasno.

KATE: Sasvim mi je jasno, dobro si mi rekla. Zato ti ja više nikoga ne poznajem ni u Opštinu ni na ulicu. Sutra rano idem do dotura možda isto ima neki medikamenat za tu gadnu bolest. Adio Ane, do sutra!

Tako smo nekad zborili

Šentada klupa
Štufati dosaditi
Pjancikati kukati
Ankora sidro
Rekuperati povratiti
Gurla oluk
Pantagana pacov
Žvelat spretan

Gonduleta ženska cipela
na štiklu
Gvanta rukavica
Šlajer veo
Na komod komotno
Destezo polako
Aloćat opaziti
Porembambiti izludjeti

TIVAT KROZ VRIJEME 1.

Lučki ured

Lučka ispostava u Tivtu osnovana je 1894. godine pod nazivom Carinsko Izloženstvo sa lučkom i pomorsko-zdravstvenom službom u Tivtu" (I. R. Espositura Doganale di Porto e Sanita Marittima in Teodo)

Piše:
Anita MAŽIBRADIĆ

Na našem primorju od davnina su važila pravila ponašanja u oblasti pomorstva i djelatnostima koje su vezane za tu oblast, kao što su, na primjer, pomorska trgovina, brodovi, brodogradilišta, pomorsko zdravstvo, havarije, organizacija ribolova. O tome ima podataka i u Statutu grada Kotora, mada su ti podaci malobrojni. U ka-

Ustanova se nalazila na obali u Tivtu, pa je premještena u Lastvu

snijem periodu administrativno uređenje pomorstva u privrednom, ekonomskom, socijalnom, ekološkom i zdravstvenom smislu došlo je u djelokrug lučkih, zdravstvenih i carinskih ureda po Boki Kotorskoj.

Okružnica Pomorske vlade iz Trsta od 11. listopada 1894. godine obavijestila je sve svoje lučke kapetanije i ispostave da je dana 1. listopada iste godine počelo sa radom Carinsko Izloženstvo sa lučkom i pomorsko-zdravstvenom službom u Tivtu. Novo Izloženstvo stavljeno je u službu C(arsko)-K(raljevske) Lučko-zdravstvene kapetanije u Meljinama (L' I.R. Capitanato di Porto e Sanita Marittima) kao glavnog sjedišta za Boku, a u nadležnosti Carsko-Kraljevske Pomorske Vlade u Trstu. Izloženstvo je

pokrivalo tivatsko područje od crkvice Gospe u Verigama do kraja krtoljskog zatona, što je podrazumijevalo mjesta Tivat, Lastvu i Lepetane.

Ustanova se najprije nalazila na obali u Tivtu, da bi uoči Prvog svjetskog rata bila premještena u Lastvu, a nakon rata opet vraćena u Tivat. Posljednjih godina 19. stoljeća upravitelj ustanove bio je **Ivan Novak**, koji je obavljao i dužnost „financa“ (guida di finanza). U službi su se nalazili peljari (piloti guardiani) koji su obavljali lučke poslove i nadzor u luci. Ministarstvo za trgovinu ih je 31. kolovoza 1899. godine preimenovalo u lučke pilote (piloti di porto).

ZDRAVSTVENI NADZOR

Koliko je značajna zdrav-

stvena komponenta u djelokrugu lučkog ureda, može se zaključiti po raznim okružnicama koje je krajem 19. stoljeća Pomorska vlada iz Trsta slala lučkim uredima, u kojima su stajale informacije o pojavi kuge, kolere, antraksa u nekim krajevima sa kojima je Boka bila povezana pomorskim saobraćajem. Uostalom, i mnogo ranije, uz lučke urede ili u neposrednoj blizini, podizani su lazareti, zdravstvene ustanove koje su služile za prijem i raskuživanje brodova, posade, putnika i robe što je trajalo uglavnom 40 dana (otuda naziv karantin). Jedan od najstarijih lazareta u Boki Kotorskoj nalazio se na idealno izoliranom mjestu, na otoku sv. Gavrila (Stradioti, danas sv.Marko) u ti-

Nakon rata ispostava je opet vraćena u Tivat

vatskom zaljevu. Spominje se u arhivskim spisima 1623. godine, dok je prvi spomen kotorskog Lazareta (Lazareto alla Fiumera) iz 1622. godine. U Herceg Novome Lazaret je sagrađen 1700, a u Meljinama, u sklopu Lučke kapetanije, novi Lazaret podignut je 1729. godine. U krugu Lazareta bila je i kapelica sv. Roka koja je i poslije 1900. godine služila za duhovne potrebe izoliranih. Ovdje treba istaći da je krajem 19. i početkom 20. stoljeća mnogim hodočasnici iz Bosne i Hercegovine Boka Kotorska bila tranzit, pa su lučki uredi kao, uostalom i lučko-zdravstveni ured u Tivtu, veoma pažljivo na-

dzirali putnike koji su se vraćali ovuda u Bosnu i Hercegovinu iz Meke, Egipta, Palestine, Sirije i drugih bliskoistočnih zemalja.

Lučko Izloženstvo u Tivtu bilo je dužno da šalje Lučkoj kapetaniji u Meljinama razne izvještaje, a prema dobivenim nalogima i uputama o održavanju svjetionika, plutača, gradnji i popravcima pristaništa, prijemu brodova, o počecima zimskog i ljetnog ribolova, obavezama i pravima službenika itd.

Važan svjetionik bio je na ponti Seljanova. Nadzor i brigu o njemu vodila su braća **Krstovići** s obzirom da im se kuća nalazila u blizini. Od 1. srpnja 1896. brigu o svjetio-

niku vodio je **Nikola Andaćić**. Godine 1917, na primjer, za nadzor i održavanje ponovo aktiviranog svjetionika na mulu Staničić bio je zadužen **Nikola Bracanović** i za to primao 180 kruna.

BRODOVI I BARKE

Godine 1899. u Tivtu je bilo 8 barki, u Lepetanima 10 barki i 1 brod (od 14 tona nosivosti), u Lastvi 16 barki i 1 brod (49 tona), a u Krtolima bila je 61 barka.

A kakva je situacija bila sa ribarskim priborom!? To najbolje kazuje dopis tivatskog načelnika **Marka Krstovića**, upućen C.K. Lučkom Pomorskom Poglavarstvu u Meljina-

ma: „...ima se čast obznaniti da u ovoj općini nema nikakve vrste mreža za ribanje, neg' samo Staničić Tripo i Krsto pok. Šima imaju takozvane mreže „popunice“, koji sasvim rijetko bave se ribanjem, i to jedino za svoju vlastitu porabu.“ Inače, početkom 20. stoljeća ribarske mreže su i trate ljetne i trate zimske, vojge, sardelare, prostice, migavice, bukware, tunjare, palandare. Za parangale i vrše svi su već čuli.

Kada je riječ o brodovima, ne znamo pouzdano da li je **Lovro Vučinović** pok. Nika iz Lepetana bio vlasnik broda Lucia B, ali je 12. 10. 1894. u Tivat, preko Kapetanije Meljine, stigao akt prema kojemu

je Vučinoviću sljedovala izvjesna svota novca (lire sterline) na ime prodanog barka „Lucia B“ u Lisabonu, doduše, uz odbitak vrijednosti vina i duhana što je Vučinović prethodno dobio od Manuela Goncalvesa. Naime, brod je kažnjen od tamošnjeg Trgovačkog suda, jer nije bio u plovnom stanju, a vino i duhan bili su dio brodskog tereta. Kada je 10. rujna 1895. trebalo da primi novac, Vučinović je bio negdje na moru, obitelj nije imala punomoć, pa je novac završio kao depozit u sudu.

Bracera Virtuosa Marietta bila je u vlasništvu patrone **Tripa pok. Vicka Zaputovića** iz Lepetana, koju je upi-

sao u registar brodova za obalnu plovidbu 18. lipnja 1880. godine.

Postoji podatak da 1867. godine u Boki kotorskoj nije bilo ni brodogradilišta, ni škvera ni pristana. Nije bilo ni brodograditelja ni majstora za izradu barki, već svega 4 „kalafata“ i poneki zanatlija za rad sa teslicom (jaškom). Krajem 19. stoljeća barke u vlasništvu Bokelja, pa tako i Tivćana, bile su kupljene ili naručene, uglavnom, od majstora brodograditelja na Korčuli, mada je bilo slučajeva da su građene u Milni na Braču ili na Malom Lošinju. Kada su Mato Lanceroti pok. Vita i Šime Anta Lanceroti iz Tivta 30. kolovoza 1885. u Meljine uputili molbu za upis svoje ribarske gaete u registar, načelnik općine Tivat Šime Odžić im je 20. srpnja, dakle prije upisa, izdao potvrdu da je njihovu ribarsku barku izradio majstor (fabbricatore) Frane Sladović iz Korčule. Barku Bogdana Milovića pok. Vuka iz Krtola sagradio je majstor (proto costruttore) Vico Sessa, isto sa Korčule. Milović je barku od njega kupio 2. studenog 1897. godine i dao joj ime „Sretna“. Vido Vučinović pok. Anta iz Lepetana imao je barku „Sokol“ koju je napravio majstor Joso Getri, također sa Korčule. Vučinović je kupio barku 13. listopada 1897. Kao graditelj barki još se spominje izvjesni Botica, također sa Korčule. I poslije 1900. godine bokeljske barke su vodile porijeklo sa Korčule. Godine 1919, dakle, poslije rata, Lučka kapetanija Meljine izvijestila je tadašnju Kraljevsku pomorsku oblast u Bakru: „U Boki kotorskoj obstoje škvari za popravak brodova do 200 tona teretne sposobnosti, te za popravak i gradnju splavi, lađa i čamaca i to u Tivtu i Đenoviću.“

Treba surađivati s Bogom...

Ana Marija Marović rodila se u Veneciji 07. veljače 1815. godine, ali i otac i majka potječu iz Boke kotorske, iz čuvene i imućne dobrotske obitelji. Bila je obdarena ljepotom i profinjenim umjetničkim darom. Ali, kad je primila prvu pričest, ona je svu sebe posvetila Isusu i odlučila postati redovnicom

**Priredio don Pavao Medač
(prema tekstu don Gracije Ivanovića)**

Često se u nas čuje žalba kako sporo napreduje stvar poblaženja i posvećenja Božjih ugodnika i ugodnica koje je dala Crkva u našem narodu. A zaboravljamo da smo mi sami tome krivi. Bog traži našu suradnju. Ni otkupljenje svijeta nije došlo bez čovjekove suradnje. Krist – čovjek neumorno je surađivao s Božjim Sinom, koji je bio s njim sjedinjen u istoj Osobi, surađivao je potpuno, čitavom svojom voljom i ne štedeći svoje ljudske napore, da se postigne djelo otkupljenja. Tu je pouka. Više treba surađivati s Bogom na pitanju beatifikacije i kanonizacije Božjih ugodnika i ugodnica našeg naroda. Pozvani smo moliti i prikazivati dobra djela i žrtve u tu svrhu, a prije svega pozvani smo ih upoznati. I ne smije biti jala, tog poroka koji razara dobro. Da upoznamo Božju službenicu Anu Mariju Marović, o kojoj se vodi proces u Kongregaciji za kanonizaciju svetih, i da damo svoj udio za tu beatifikaciju, to je svrha ovih nekoliko redaka.

Ana Marija Marović rodila se u Veneciji 07. veljače 1815. godine, ali i otac i majka potječu iz Boke kotorske, dakle iz istog kraja gdje je živjela i umrla prva naša redovnica, koja je postigla čast oltara, bl. Ozana. Za razliku od bl. Ozane ona potječe iz čuvene i imućne dobrotske obitelji. Bila je obdarena ljepotom i profinjenim umjetničkim darom, koji se vrlo rano počeo primjećivati. Život je otvarao vrata uživanja pred njom. Ali, kad je primila prvu pričest, koja se prije reforme sv. Pija X. primala dosta kasno, ona je svu sebe posvetila Isusu i odlučila postati redovnicom. Zanimljivo je da je ta sveta pričest nekim čudnim slučajem pala na dan 15. ožujka, kad se cijela Boka okuplja pred oltarom škarpjelske Majke Božje, pa je možda molitva pred oltarom Bogorodice – posrednice svih milosti, isprosila ovakvu jednu pričest. To nitko onda nije znao ni slutio. Njeni roditelji, koji su doduše bili pobožni i htjeli da im dijete bude vjerski odgojeno, nisu ni u primisli dopuštali takvu mogućnost da njihovo dijete bude darovano Bogu u redovničkom životu...

Ana Marija nije im ništa govorila o svojoj odluci. Bilo je

još prerano. Njen se život odvijao u bogatoj roditeljskoj kući pod vodstvom kućnog učitelja, čuvenog venecijanskog svećenika Daniela Canala. Izvana je to bio život jednog bezbrižnog djeteta, a u nutрини svojoj taj je život prolazio u tihim razgovorima s Isusom. U tim razgovorima sazrijevao je njen pjesnički talent, tu je imao izvor ganutljiv događaj s kanarinčima, koji je kanarinčevu pjesmu

posvetio Isusovu srcu. Kanarinčevu pjesma zabavljala je Anu Mariju, kao i toliku drugu djecu po bogataškim kućama. Ali zašto da prekrasna ptica pjeva samo za razonodu bogatih? Zašto ona ne bi potakla srca na ljubav prema onima koji pate? Ana Marija odluči sve svoje slobodno vrijeme posvetiti uzgoju kanarinaca. Prodavala je mlade kanarince koje je sama uzgajala, a rodbina i prijatelji kuće

Marović rado su kupovali te kanarince, zamišljajući to možda kao neki nestašluk mlade i nadarene pjesnikinje. A ona je, a da to nitko nije znao, pohađala zakutke Venecije, tražila bijednu izglednjelu djecu i dijelila im poklon kanarinčeve pjesme. Kasnije će ti zakutci velikog grada progutati i njen život u divnoj žrtvi samoprijegora, kojoj je otvorila put kanarinčeva pjesma njene mladosti.

Došao je dan kada je trebalo roditeljima otkriti svoju namjeru da će otići u samostan. Taj je dan došao kad su počeli prosci, odlični mladići iz najboljih venecijanskih kuća, da u roditelja Ane Marije traže ruku njihove kćeri. Krijući od drugih saopćila je majci svoju odluku. Kad je to doznao otac, stric i još neka rodbina, nastala je bura. Nikako! Ni u kojem slučaju! Da umiri roditelje, djevojka je morala odustati od svoje nakane. Strašno joj je bilo teško. Nije znala, zašto Bog neće da ona ide u samostan. Međutim, Bog je imao s njom daleke i velike planove. Ona je morala neko vrijeme da provede u svijetu, kako bi dala vrlo osobit primjer suradnje svjetovnih osoba sa svećentvom, da u takvom radu sazrije za veliku zadaću, koju će kasnije ostvariti u samostanu. Pokorila se Božjoj volji. Zadovoljila je roditelje. Ostala je u svijetu. Samo je od roditelja zatražila, da je puste živjeti životom potpune čistoće. Sad je razvila svjetovnjački apostolat u životu venecijanske crkve. Bila je desna ruka patrijarha Monico. Predvodi i potiče vjerski život, slika i piše pjesme, a sav utrzak ide u dobre svrhe. Kanarinčeva pjesma počinje da prelazi u platinu i stihove, poprima sve dublje i ljepše oblike, dok konačno s njenim zadnjim izdisajem ne utone u Isusovo srce i postaje pjesmom raja.

Bratstva Milović i Petrović

Piše:
Antun TOMIĆ

Milovići

Ovo malo pomorsko bratstvo imalo je svoje kuće blizu poznate kuće Dabinovića (Kokotove kule) s južne strane. U Dobroti se javljaju u XVII. stoljeću, ali već u XIX. st. nestaju.

Tijekom XVIII. i XIX. st. imali su 18 pomoraca, 11 kapetana i osam mornara. U XVIII. stoljeću imali su jednu tartanu i dva manja broda, a u XIX. st. jednu trabakulu. Prilikom regrutacije u franc. mornaricu bila su uzeta dva mornara i to: **Anton Božov** (1783-1815) i **Božo Matov** rođ. 1784. god. Na moru su stradala dva mornara i to: **Luka Tripov** (1711-1758) i **Jozo Tripov** (1731-1758). Uzrok njihove smrti bio je požar na tartani "Madonna del Rosario e S. Ant. di Padova" u luci Jesenica nedaleko od Korčule. Požar je izbio eksplozijom baruta na brodu tako da je bila uništena roba koja se prevozila iz Venecije za Skadar. I sam kap. broda **Đuro Tripković** bio je teško ranjen, a umro je i jedan skadarski trgovac.

Iako malobrojni, Milovići su se bavili živom pomorskom trgovinom. Tako je patrun **Krsto Ivanov** 1739. god. prevezio iz Drača za Veneciju tartanom duhan i 1100 lit. ulja. - **Ilija Đurov**, patrun na tartani „Madona del Rosario“ prenosio je 1741. god. ulje iz Krfa i Valone za Veneciju, a 1742. 520 svežanja duhana, 10 svežanja kože (kordovan) i 114 paketa voska. - **Tripo Milović** preživio je brodolom svoga trabakula 1747. god. kod Zlarina blizu Šibenika, prevozeći duhan i ulje iz Drača za Veneciju. Spašeno je bilo 25 svežanja duhana.

Prilikom popisa kuća za vrijeme Napoleona 1808. god. imali su četiri kuće, a za vrijeme austrijskog popisa iz 1839. god. imali su pet kuća.

Petrovići

Na istoimenom lokalitetu "Petrovići", u centralnom dijelu Dobrote, prema raspoloživim dokumentima nalazimo ovo bratstvo već početkom XVIII. st. sa 40 pomoraca tokom XVIII. i XIX. st. od kojih 15 kapetana i 25 mornara. U XVIII. st. imali su četiri broda (jednu

tartanu), a u XIX. st. tri broda (jednu tartanu i dva pjelega). U Napoleonovoj regrutaciji iz ovoga bratstva bilo je obuhvaćeno devet pomoraca i to: dva kapetana i sedam mornara.

Na moru su stradala tri pomorca i to: **Jozo Stijepov**, mornar, ubijen od ulcinjskih pirata 1741. god. kod Dubrovnika; **Đuro Božov**, mornar, poginuo u luci Drač prilikom napada pirata 1788. god; **Grgur Ilijin**, mornar, poginuo na tartani kap. **Joza Tripkovića** u Draču 1769. god. kada je grom zapalio barutanu na brodu i svih deset mornara zajedno sa kapetanom poginulo na licu mjesta.

Prema popisu kuća iz 1808. god. Petrovići su imali pet kuća, a prema onom iz 1839. god. osam kuća (šest dvokatnih, jednu jednokatnu i jednu prizemnu).

Ovome bratstvu su pripadala i dva brata koji su djelovali u Rusiji u XIX-XX. st. i to: **Aleksandar Antonov**, novinar i urednik ruske revije "Rodnaja riječ" u Moskvi. Njegov brat **Mato Antonov**, rođ. 1872. god. bio je zaslužan kao podnamjesnik Kijeva, gdje je tada bio namjesnik Giers.

**SKALA
RADIO
Kotor**

Nezavisni radio, Stari grad,
Trg od oružja, 85330 Kotor

99.0 MHz 95.3 MHz

RADIO KOTOR

www.radiokotor.com

Općina Muo

Piše:

Ilko MAROVIĆ

Najstariji dokument ove općine je iz 1809. godine, a do tada je Muo bio u sastavu Kotora. Općina Muo dobiva samostalnost 1809. godine, a već 1811. Francuzi su Prčanju pridružili Stoliv i Muo. U ovoj novoorganiziranoj općini bio je jedan načelnik (podesta), četiri prisjednika, jedan tajnik i dvanaest vijećnika. Za održavanje reda i bezbjednosti u općini bio je postavljen jedan narednik (sergente) i šest pandura. Ta je združena općina godine 1812. brojila 2980 stanovnika. Te iste godine općinski budžet je iznosio 2414. franaka i 39. centizima rashoda, a 2466. franaka prihoda. Ova općina je postojala do konca godine 1813. tj. do odlaska Francuza iz Boke. Muo je samostalna općina od 1814. godine pa do 1848. Godine 1848. i 1849. Muo je pripojen općini Kotor, a samostalna općina je ponovo od 1850. i radi u kontinuitetu sve do 1941. godine.

Za vrijeme druge austrijske vladavine (1814 – 1918) Općina nosi naziv Comune di Mulla. Općinsku vlast su sačinjavali općinsko upraviteljstvo sa predsjednikom, prisjednicima i općinskim vijećem.

U ovom kratkom pregledu dat ćemo redom imena svih predsjednika i period njihovog predsjedavanja:

Janković Marko

1809 - 1810

Muo je u sklopu općine

Prčanj 1811 - 1813

Petović Josip

1814 - 1838

Valeri Đovani

1839 - 1843

Petović Mato

1844 - 1847

Muo pripojen općini Kotor
1848 - 1849**Petović Mato**

1850 - 1853

Petović Anto

1854 - 1855

Pasković Vito

1856 - 1865

Petrović Đorđe

1866 - 1869

Petović Anto

1870 - 1872

Pasković Ivan

1873 - 1878

Petović Anton

1879 - 1896

Sablić Lovro

1897 - 1899

Pasković Tomo

1900 - 1921

Pasković Anto

1922 - 1925

Pasković Bernard

1926 - 1927

Simović Grgur

1928 - 1936

Janković Gracija

1937 - 1941

U državnom arhivu Crne Gore u Kotoru o općini Muo postoji 70 (LXX) fascikula. Pomoćnih knjiga ima 46 (1856 - 1941). Zapisnici vijeća Općine Muo postoje za period od 1926 - 1937. Dužina pisanog materijala Općine Muo u metrima je: 8,90. **Stupanj središnosti fonda:** potpuno arhivistički sređeno od 1809 - 1838, a ostalo djelomično. **Stupanj sačuvanosti fonda:** uglavnom dobro sačuvano. **Jezik i pismo građe:** talijanski i srpsko hrvatski, latinica i cirilica. U prepisci sa vojnim vlastima ima i dokumenata na njemačkom jeziku. Poslije II svjetskog rata općina Muo se gasi i Muo postaje dijelom općine Kotor.

(u sljedećem broju: **Muo i brodarstvo Boke kotorske**)

Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, uz potporu Ministarstva vanjskih poslova Vlade Republike Hrvatske, na preporuku Veleposlanstva RH u Podgorici, realizira projekt Baze podataka za zapošljavanje svih građana Crne Gore hrvatske nacionalnosti. Partner u projektu je Hrvatska gospodarska komora – Kotor.

Prijavite se!

Jedinstvena baza podataka je skup informacija o prijavama nezaposlenih osoba, prijavljenim potrebama za radnicima, zasnivanju radnog odnosa... Cilj je posredovanje u zapošljavanju.

Dovoljno je da se registrirate i unesete vaše podatke, koji će biti dostupni samo zainteresiranim poslodavcima.

Posjetite nas na www.hgdcg-kotor.org

ZA NEZAPOSLENE

Da biste se prijavili u našu bazu podataka potrebno je da ispunite kratki formular koji se otvara klikom na link **Prijavite se**. U samom formularu, u zavisnosti od vašeg interesiranja, odabrat ćete opciju da li želite da se prijavite kao kandidat ili kao poslodavac.

Kad ispunite formular kliknite na link **Registriraj se**. Pošto se registrirate, na vaš mail će stići link za aktivaciju naloga sa prijavljenim podacima. Kada je nalog aktiviran možete da se prijavite. U lijevoj koloni na samom dnu nalazi se odjeljak za prijavu korisnika.

Ukoliko ste prilikom registriranja odabrali opciju **Kandidat** nakon prijave u lijevoj koloni će se otvoriti meni **Zapošljavanje** gdje možete da pratite sve ponude slobodnih radnih mjesta (klikom na **Sve ponude**) kao i ponude koje odgovaraju vašim ličnim karakteristikama i interesiranjima (klikom na **Pretraga ponuda**). Klikom na **Prijava kandidata** otvara se formular nakon čijeg ispunjavanja se kompletira vaš nalog. Sva polja označena zvjezdicom moraju biti popunjena.

ZA POSLODAVCE

Ukoliko ste prilikom registriranja odabrali opciju **Poslodavac** nakon prijave u lijevoj koloni će se otvoriti meni **Zapošljavanje** gdje možete pratiti **Sve kandidate** i **Dodate ponudu**.

Vaše prijave ili ponude možete donijeti i osobno u ured HGDCG na Zatvorenom bazenu u Škaljarima, Kotor, radnim danima od 08. 00 do 14. 00 h, ili slati na e-mail hgd-kotor@cg.yu

Hrvatski glasnik

GLASILO HRVATA CRNE GORE

Časopis bez granica

Časopis Hrvatski glasnik, izdavača Hrvatskog građanskog društva, jedino je glasilo Hrvata Crne Gore. Bavi se temama važnim za život hrvatske zajednice u Crnoj Gori: političkim, gospodarskim, društvenim, kulturnim, povijesnim... ali je i u stalnoj misiji povezivanja dvaju država, Hrvatske i Crne Gore.

Distribuirana se na kioscima u Crnoj Gori, a putem pretplate stiže u Hrvatsku, Europu, Australiju, SAD...

Otvoreni smo za suradnju, sugestije i dobronamjerne primjedbe.

Nastojimo da svaki sljedeći broj uradimo bolje i kvalitetnije, sa raznolikim i zanimljivim sadržajem.

Budite i dalje s nama, šaljite Vaše priloge, budite i Vi jedan od kreatora našeg i Vašeg lista!

Pretplatite se!

NARUDŽBENICA

Ovim neopozivo naručujem primjeraka "Hrvatskog glasnika"

Ime i prezime/naziv tvrtke

Ulica i broj

Grad

Poštanski broj

Država

Tel/fax

E-mail

Datum

Potpis/pečat

PRODAJNA MJESTA

Hrvatski glasnik možete kupiti ispred katedrale sv. Tripuna, na Kamenom kiosku i sljedećim prodajnim mjestima Bega pressa:

Podgorica: Ivana Vujoševića, kućica
Momišići
PC Kruševac- Svijet
Centar - maloprodaja
Njegoševa ulica - Globus

Bar: Trafika SDK
Kostraca

Ulcinj: Bulevar- maloprodaja

Budva: Prolaz - maloprodaja
Spas - maloprodaja

Tivat: Anja
Pantomarket
Sturi
Dragana
Maprenat

Cetinje: Pazar, maloprodaja

Kotor: Pantomarket
Riva kod kamenog kioska

Herceg Novi: Tažeks - Bijela
Mješovito 33
Grbo MNM
Knežević Company
Pantomarket Centar
Knjižara So

Risan: Centar

Financijska sredstva za pripremu i tiskanje osiguravamo zahvaljujući donatorima i sponzorima, među kojima su INA Crna Gora, Ledo Montenegro, Turistička zajednica Grada Zagreba, AdriaMar, Split Ship Management, Podravka, Radio Kotor, Radio Skala...

**Ukoliko ste zainteresirani za suradnju,
kontaktirajte nas na tel: +382 304 232, +382 69 700 720,
ili e-mail hgd-kotor@cg.yu**

Hrvatski glasnik

PRETPLATITE SE!

Za Crnu Goru:

18 eura

na žiro račun
510-10418-20
Crnogorska komercijalna
banka

Za Hrvatsku:

180 kuna

na kunski račun
23600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7,
20 000 Dubrovnik

Za inozemstvo:

24 eura

na devizni račun HR
7723600001101667657,
Zagrebačka banka d.d.,
Poslovnica Dubrovnik
Vukovarska 7, 20 000
Dubrovnik

**Ovu narudžbenicu i kopiju uplatnice pošaljite na adresu izdavača:
Hrvatsko građansko društvo Crne Gore, Zatvoreni bazen Škaljari, 85330 Kotor, Crna Gora
Pretplatiti se možete i u Uredu HGDCG u Kotoru**

Zašto odabrati propan-butan plin u malim spremnicima?

MALI SPREMNIK ODGOVOR NA SVE VAŠE POTREBE

Mali spremnik I propan-butan plin su kvalitetno rješenje za obiteljsku kuću, stambenu zgradu, restoran, hotel, obrt, malu industriju I poljoprivredu.

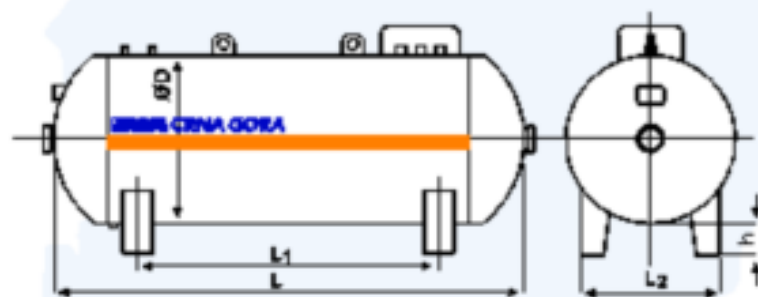
1 kg PROPAN-BUTAN plina zamjenjuje:

3-6 kg drva

1,5-2 kg ugljena

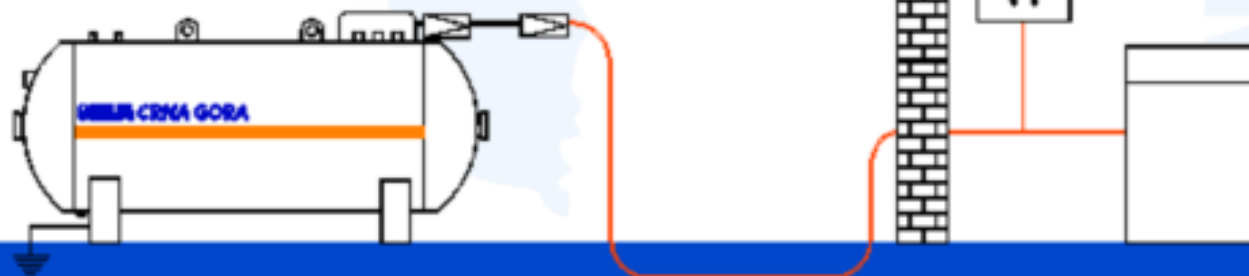
1,12l ložljivog ulja

12,8 kW električne energije

napre- mjena (kg)	ØD (mm)	L (mm)	L ₁ (mm)	L ₂ (mm)	h (mm)
1000	800	2190	1400	700	100
1800	1000	2476	1500	750	100
2700	1250	2480	1550	850	100
4850	1250	4300	2000	950	100

- praktičnost upotrebe
- ekonomičnost
- prilagodljivost svim konfiguracijama tla
- estetsko uklapanje u okoliš

ZAGREB CROATIA

Ljubav
na prvi pogled

TURISTIČKA ZAJEDNICA GRADA ZAGREBA

tel. + 385 1 481 40 51, 481 40 52, 481 40 54, fax. + 385 1 481 40 56

e-mail: info@zagreb-touristinfo.hr www.zagreb-touristinfo.hr

